

Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi İçin EĞİTİM VE ÖĞRETİM HAREKETİ

MUSTAFA RUHİ ŞİRİN

Tarabya, 22 Ağustos 2004 Avrupa merkezli pedagojide istidadın, dehanın ve mucidin merkez üssü Batı. Bu, yalnızca yön olarak değil uygarlık olarak da öyle. Doğu'nun, Kuzey'in, Güney'in harika çocukları nerde? Bunu hatırlatmak bile tek başına bir değer, insanlığa ve farklı medeniyet coğrafyalarına bir vefa borcu. Çocuklarımız ve gençlerimiz yapay uygarlığın pazarladığı deha hikâyelerini okurken, bu hikâyelerin yaşandığı zihniyet dünyasına göç ise hız kesmeden sürüyor. Batı kompleksinin temelleri ders kitaplarıyla atılıyor. Bu öykünme süreci sonunda medeniyetimizin üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklar konusundaki düşüncesi de unutulmuş oluyor...

Nişantaşı, 17 Ocak 2013 Millî Eğitim Bakanı Ömer Dinçer'in üstün yetenekli çocuklar hakkında dün yaptığı açıklama ile Bakanlığın hazırladığı ve Bilim Teknoloji Yüksek Kurulunun 15 Ocak 2013 tarihinde kabul ettiği Strateji Belgesi arasında tek benzerlik, Vizyon cümlesi. Bakan Dinçer'in açıklaması ile Bakanlığın önceki yıllarda sürdürdüğü yaklaşımın örtüşüyor olması ise bu konuda köklü bir değişikliğe gidilemeyeceği anlamına geliyor. Bakan Dinçer'in, açıklamasından iki cümleyi günlüğüme not düşüyorum: "Amacımız bu konuda lider ülkelerden biri olmak, yeni felsefe oluşturmak, toplumsal farkındalık yaratmak, kararlarda süreklilik ve öğrencilere bu konuda fırsat eşitliği sağlamaktır. Bu yolla geleceğin liderlerini yetiştirmeyi

hedefliyoruz...” Günaydın Ömer Dinçer! İkinci Dünya Savaşı sonrası üstün zekâlı çocuklara yatırım yapan sosyalist ülkelerin çalışmaları ile örtüşen bu anlayış çok gerilerde kaldı. Bu yaklaşım, zekâ ve yeteneği önce çocuğun gelişme hakkı bağlamı içinde ele almaktan çok uzaktır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu üretim enstrümanına dönüştüren ülkelerin kalkınma nedenleri ise çok farklı.

Bakan Dinçer, açıklamasının bir yerinde, bu “konunun sadece eğitim alanıyla ilgili olmadığına dikkat” çekiyor olsa da, Bakanlığın hazırladığı belge faaliyet başlıklarını içeren plandır, Strateji Belgesi değildir. Daha açık ifade ile söylemek gerekirse *Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı* MEB ve özellikle BİLSEM’lerle sınırlıdır. Ülke ölçekli bir öngörüsü yoktur. Üst bir kurum öngörmemiştir. Ömer Bey’le 6 Ekim 2011 tarihinde yaptığımız ikili görüşme ve ardından Füsun Akarsu Hoca ile yaptığımız görüşmeye rağmen sonuç ortada. 2004 yılından bu yana sürdürdüğümüz Strateji Belgesi on dört ay önce Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından ilgili Bakanlara havale edildiği hâlde, gelinen bu nokta tam anlamıyla kördüğüm hâlidir. Başbakan da yanıtılmıştır ve bunun birinci derecede sorumlusu Bakan Ömer Dinçer’dir.

Nişantaşı, 21 Ocak 2013 Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu’nun kabul ettiği *Üstün Yetenekli Bireyler Stratejisi ve Uygulama Planı 2013-2017* belgesinin koordinasyonu Millî Eğitim Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yapılacakmış (!). Strateji Belgesi’nin hayata geçirilmesi yönünde yapılacak çalışmaların Yüksek Kurula raporlanmasına da karar verilmiş (!).

BTYK’nun kabul ettiği Strateji Belgesini yeniden gözden geçirinca tahmin ettiğim sonuçla karşılaştım: 2004’ten bu yana üzerinde çalıştığımız ve 29 Eylül 2011 tarihinde sonuçlandırdığımız *I. Türkiye Yeteneklerin Geliştirilmesi Stratejisi ve Uygulama Planı* ile BTYK’nın kabul ettiği *Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017* belgesi arasında kısmen dönüştürülen vizyon ile içerik bağlamı değiştirilmiş birkaç stratejik amaç ve eylem dışında hiçbir benzerlik yok. İyi ki de benzerlik yok. Strateji Belgesinde ilk sırada *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresine* atıf var; belgede diğer çalışmaları hangi kuruluşların gerçekleştirdiği belirtildiği hâlde, bu süreci Türkiye’de başlatan Çocuk Vakfı, Marmara Üniversitesi, MEB bilgisine bile yer verilmemiş (!).

BTYK’nın kabul ettiği belge, MEB’in “Ankara boyası”na boyadığı bu belge tam anlamıyla üç uyurların nasıl uyutulduğunun somutlaşmış hâlidir.

Nişantaşı, 22 Ocak 2013 Fusun Akarsu Hoca, BTYK'nun kabul ettiği Strateji Belgesi için 'hayata geçme ve başarılı olma şansı hiç bulunmayan bir doküman' notunu ilettili. Fusun Hoca'nın, "Bizim çocuklarımızın çoğu ölü doğuyor ne yazık ki..." cümlesini de kaydediyorum günlüğüme... TBMM Üstün Yetenekliler Araştırma Komisyonu Başkanı Halide İncekara cevaben aradı bugün. Hazırlayacakları raporun ne zaman sonuçlanacağını öğrenmek istedim. Halide Hanım, komisyonun kurulmasından bu yana on ay geçmiş olmasına rağmen raporun tamamlanabilmesi için iki üç haftalık süreye ihtiyaç olduğunu söyledi. MEB'in hazırladığı Strateji Belgesine BTYK toplantısında Başbakan'ın huzurunda itiraz etmiş. Halide Hanım'a gönderdiğimiz *Türkiye Yeteneklerin Geliştirilmesi Kurumu Gereğçeli Kanun Taslağını* henüz okumadığı izlenimini de edindim. Komisyon, raporunu açıklayınca kadar bekleyeceğiz...

Akşam saatlerinde Başbakanlık Müsteşarı Efan Âlâ'ya gönderdiğim kısa notta, üst kurum yasa taslağının sonuçlandırılmamış olmasının sorumlusu olduğunu belirttim. 2004'ten bu yana hazırladığımız Strateji Belgesi ile yirmi dört ay boyunca talimatları ile sürdürdüğümüz üst kurumun yasa taslağı çalışmaları süreçlerinin asıl sorumlusu ise himayetlerinde I. Türkiye Üstün Yetenekli ocuklar Kongresini düzenlediğimiz Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'dır.

Karşı Kıyıya Geçmek

Necmettin Oktay için

Filizlenmez

Serpilen her tohum

İhtiyaç duyar

İyi toprak ve

Yeterince suya

Benzer

Bitki okuluna

Okulumuz

Boyum uzasa

Yüzmeyi öğrensem de

Günü gelmeden

Geemem

Kendi ırmağımdan

Karşı kıyıya

Nişantaşı, 23 Ocak 2013 BTYK'nun kabul ettiği Strateji Belgesi ile ilgili olarak hazırladığımız Strateji Belgesinin strateji danışmanı Necmettin Oktay'ın gönderdiği kısa değerlendirmeden birkaç cümleyi de günlüğüme kaydediyorum: "Kurumsal düzeyde doküman olan Stratejik Plan ile ulusal politika belgeleri olan Strateji Belgelerinin karışımı melez bir plan oluşturulmuş. Stratejik modelleme dediğimiz yapının dışında sulandırılmış bir doküman. Çok yazık! Dokümanın özünü teşkil eden bilgiler, belgenin ekinde yer alabilecek bilgilerle karıştırıldığı için ana yapı kaybolmuş... Hazırladığımız vizyon ifadesi değiştirilmiş ki bu çalışmalara katılan ve katkı sağlayan paydaşlara büyük saygısızlıktır... Kurumsal yapılarla ilgili herhangi bir vurguya rastlamadım. Belgenin uygulama sorumluluğunun iki bakanlığa verilmiş olması da gri alanlar yaratmaya uygun bir yaklaşım. Bu gri alanlar yönetim dilinde "sahibi belli olmayan alanlar" demektir ki, sorunları daha da büyütür, yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olur... Keşke bizim dokümanlara hiç vurgu yapmamış olsalardı diye de düşündüm doğrusu."

Bakanlığın Strateji Belgesi yöntemini Kalkınma Bakanlığı belirlemiştir. TÜBİTAK-TÜSSİDE'nin yöntemi ise farklı. Bakanlıkların hazırladığı belgeler için standart bir form hazırlanmıştır. Bu yaklaşım Kalkınma Planları ile de ilişkili olabilir mi? Bu sorunun cevabını bilene de rastlayamadık. *I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi ve Uygulama Planı* da bu nedenle benzer bir kaderin kurbanı olabilir. Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz'a telefonda yaptığımız izaha rağmen bu uygulamanın değişeceği yok.

Çocuk Vakfı, 2004 yılından bu yana üzerinde çalıştığımız Strateji Belgesine emeği geçen çocuk ve yetişkinlere saygının gereği olarak, bir açıklama yapmış bugün:

Sayın Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Başkanlığında 15 Ocak 2013 tarihinde toplanan Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu'nca kabul edilen *Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017 Belgesi*, (www.tubitak.gov.tr) Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanmış ve sonuçlandırılmıştır. Bu belge, MEB, Marmara Üniversitesi, Çocuk Vakfının TÜBİTAK-TÜSSİDE danışmanlığında 2004 yılından bu yana sürdürülen ve 29 Eylül 2011 tarihinde sonuçlandırılan *I. Türkiye Yeteneklerin Geliştirilmesi Stratejisi ve Uygulama Planı 2012-2016 belgesi* ile gerekçesi, amacı ve işlevi bakımından farklı yaklaşımı içermektedir.¹

Kabul edilen Strateji Belgesi, zekâ ve yetenekli bireyi etiketleyici bir anlayışa göre hazırlanmış 1960 model bir belgedir. Stratejik Plan özelliği

1 www.cocukvakfi.org.tr Özel Yetenekli Çocuklar Araştırma Merkezi bölümü.

taşıyan bu belge ülke ölçekli politika ve stratejik düşünceden yoksun olduğu gibi, üstün yetenekli bireylerin eğitimini MEB ile sınırlı tutan ve uygulanabilir olmayan bir belge özelliği taşımaktadır.

Türkiye, zekâ ve yetenekleri öldüren bir ülke olmaya devam etmektedir. Yeteneklerin gelişmesine yönelebilmek Devlet-Bakanlık, Üniversite, birey ve toplumdaki oluşan üç uyurların uyanması ile mümkün olabilir. BTK'nun kabul ettiği Strateji Belgesinin, başyütücü vasat eğitim bürokrasisi ve yönetiminin Ankara boyasına boyadığı bir belge olmaktan öte bir anlamı da yoktur.

Çocuk Vakfı, yetenekleri geliştiren bir ülke hayali olması gerektiğini ve Türkiye'nin böyle bir meselesi olduğunu aynı kararlılıkla hatırlatmaya devam edecektir.

Nişantaşı, 27 Haziran 2013 Başbakanlık Kanunlar ve Kararnameler Genel Müdürü Davut Karataş'ı bugün aradım. Davut Bey, BTK'nun kabul ettiği *Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017* belgesinin Milli Eğitim Bakanlığı'na iade edildiğini söyledi. Bu arada Davut Bey'den, MEB'nin *Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Gereçeli Kanun Taslağı* hakkında olumsuz görüş bildirmiş olduğunu da öğrenmiş oldum.

TBMM Üstün Yetenekli Çocukları Araştırma Komisyonu Raporu nedeniyle Çocuk Vakfı adına yaptığımız açıklamayı bugüne kaydediyorum:

TBMM Üstün Yetenekli Çocukları Araştırma Komisyonu Raporu, Türkiye'de üstün yetenekli çocukların belirlenmesinin ve eğitiminin ertelenerek sarmala dönüştüğünü ilk kez kapsamlı bir şekilde ortaya koymuştur. Rapora göre, dünyanın beyin göçü evresinden beyin dolaşımı evresine geçtiği bir dönemde, Türkiye, yetenekleri dikkate almayan bir eğitim sistemi uygulamaktadır.

Türkiye, üstün yetenekli bireylerin eğitime ve istihdamına yönelik ülke ölçekli politika, çoklu eğitim model ve uygulamaları, insan kaynağının yetiştirilmesi, bireyin, ailenin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak alt yapıdan yoksun bir ülke durumundadır.

TBMM Üstün Yetenekli Çocukları Araştırma Komisyonu Raporu, 15 Ocak 2013 tarihinde Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu tarafından onaylanan ve Bakanlar Kurulu kararı için Milli Eğitim Bakanlığınca Başbakanlığa gönderilen Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017 belgesinin, Türkiye'nin ihtiyacını karşılayamayacak vasat bir faaliyet planı

olduğunu tescil etmiştir. Bu konuda Sayın Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a hitaben yazdığımız 10 Nisan 2013 tarihli mektuptaki gerekçelerin taşıdığı önemi bir kez daha hatırlatmak isteriz.

TBMM Üstün Yetenekli Çocukları Araştırma Komisyonu Raporu'nun ortaya çıkardığı bir diğer sonuç ise, özerk yapıda bir kurumun kurulmasının önerilmiş olmasıdır. Her yaştan bireyin yeteneklerinin belirlenmesi, geliştirilmesi, ülke yararına verimli hâle getirilmesi için bilimin ışığında gerekli strateji ve politikaları tespit etmek, araştırma-geliştirme ve uygulamaları özendirmek, gerekli alt yapı ve araçlarının oluşturulmasını ve geliştirilmesini sağlamak, ülkemizde yeteneklerin geliştirilmesi kültürünü yaygınlaştırmaya yönelik faaliyetleri yürütmek amacıyla Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumunun kurulması için tekrar çağrıda bulunuyoruz.

Çocuk Vakfının, "üstün zekâlı ve yetenekli" çocuklar için savunduğu görüş kısaca şudur: Her çocuk erken çocukluk döneminden başlamak üzere büyüme, gelişme ve yeteneğini geliştirme hakkına sahiptir. Eğitim sistemi mevcut yapısıyla zekâ ve yeteneklerin öğrenme hızı ve öğrenmeye hazır bulunuşluğuna dikkat edilmeksizin farklı yetenekleri sıradanlaştırmaktadır. Türkiye'de her yaştan zekâ ve yeteneğin gerektiği biçimde değerlendirilmesinde mevcut yapısıyla yalnızca Millî Eğitim Bakanlığının yer alması da önemli bir problem alanıdır. Türkiye'nin çoklu "ileri düzey öğrenme ortamları" modellerine dayalı bir sisteme ihtiyacı vardır. Bunun için de öncelikle Eğitim Sisteminin özel yetenekleri geliştirecek biçimde değerlendirilerek kökten düzenlenmesi gerekmektedir.

TBMM Üstün Yetenekli Çocukları Araştırma Komisyonu Raporu'nun, bu alandaki son 100 yılın üç uyurları olan Devlet-Bakanlık, Üniversite, birey-toplum öznelerini uyandırmasını temenni ediyoruz.

Nişantaşı, 4 Eylül 2013 Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı'nın yeni sınav sistemini, Ece Ayhan'ın 'Efendiler ne yani çocuklar hiç gülmeyecek mi?' dizesiyle yorumladığı basın toplantısını izledim. Türkiye'de eğitimin tek problemi sınav sistemine odaklanarak açıklanması hiç doğru değil. 90 yılın sonunda eğitimin yönetilebilir olmadığı ortada. Nabi Hoca yeni sınav sisteminin amacını, "çocukları rahatlatmak" vurgusuyla özetledi. 2002'nin Kasım ayından bu yana beşinci Bakan 5 ayrı sınav sistemi açıkladı. Tek sınavda kazanmak ya da kaybetmek kaygısının ötesinde, sonuç çocuğun geleceğini de etkileyecek boyutlar içeriyor.

Yeni sistem ise 36 sınav öngörüyor. Bunun anlamı açık: Öğrenci sürekli başarıya odaklı ölçülecek. Bu noktada ana soru şu: Türkiye gibi eğitimde eşitsizliğin egemen olduğu bir ülkede ölçmenin ölçütü ve yöntemi var mı? Yok! Öğrencileri okul başarısına odaklayan bu sınav anlayışının kökten değişmesi ise erken çocukluk döneminden başlayarak nitelikli eğitimin ve eşitliğin sağlanmasına bağlı. Ece Ayhan'la bitirelim bugünü: *'Şiirimiz acıdır abiler.'*

Tarabya, 16 Ocak 2014 Antoine de Saint-Exupéry'nin *Küçük Prenses*² ile tanışması resim yeteneği ile yetişkinlerin dalga geçtiği bir çocukluk anısıyla başlar: Saint-Exupéry, 6 yaşındayken çizdiği fil yutmuş bir boa yılanı resmini 'Büyüklere' göstermiş ve korkup korkmadıklarını sormuş. "Korkmak mı?" demiş büyükler: "Şapkadan mı?" "İyi ama " demiş, "Şapka resmi yapmamıştım ki ben. Fili yutmuş bir boa yılanı resmi yapmıştım." Küçük Saint-Exupéry, "Büyükler anlamadığı" ve kendini kanıtlamak ve açık seçik görüp anlaşılar diye bu kez fili yutmuş olan yılanın içini çizmiş. Ve sonunda aile "Büyükleri" oy birliğiyle, bu kez de boa yılanının içinin ya da dışının resimleriyle uğraşmayı bırakıp, "coğrafya, tarih, aritmetik ve dil bilgisi" gibi daha ciddi konularda eğitim alması konusunda ikna etmeyi tercih ederler. Ve küçük Saint-Exupéry, boa yılanının içini çizdiği resmin "Büyükler" tarafından onaylanmaması üzerine "olağanüstü resim yeteneğinden feragat" etmiş olur.

Saint-Exupéry'nin resim hevesi kırılrsa da aralarında "birazcık daha zeki görünenler"e göstermek için yanında taşıdığı ilk resmi her defasında yeniden çizmiş ve "Bakalım kavrayışları yerinde mi" diye denemiş. Her deneyişinde ötekiler gibi "Büyükler"den aynı cevabı duyuyormuş: "Şapka!" Boa yılanından, balta girmemiş ormanlardan ya da yıldızlardan değil de anlayacağı düzeye inerek "briçten, golften, politikadan, kravattan filan" söz açınca, "aklı başında" biri oluveriyormuş o "Büyüğün" gözünde.

Saint-Exupéry yaşadıklarına rağmen, "Büyüklerle" hesaplaşmaktan vazgeçmez: Büyük Sahra Çölü üzerinde geçirdiği uçak kazasının sabahında "incecik bir sesle" uyandırılır: "Lütfen... Bana bir koyun çizin!" Önce Küçük Prenses'in ilk resmini çizer. Küçük ve ciddi kişi, tekrar etmiş isteğini: "Lütfen. Bana bir koyun çizin! "Saint-Exupéry'nin aklına yıllarını coğrafyaya, tarihe, matematiğe ve dil bilgisine verdiği yıllar gelmiş. Resim yapmayı unuttuğunu fark etmiş. Bunu söylediğinde, "Ne olacak canım," demiş küçük ciddi çocuk: "Bir koyun çiziverin işte." Koyun yerine boa yılanının dıştan görünüşünü

çizivermiş. “Hayır, hayır!” demiş küçük çocuk, “Fili yutmuş olan boa yılanının resmini istemiyorum ben. Boa yılanı çok tehlikeli, fil ise çok büyük. Benim yaşadığım yerde öyle küçüktür ki her şey...”

Saint-Exupéry, sonunda bir koyun resmi çizmiş. Küçük çocuk, zayıf ve hasta olduğunu söyleyerek başka bir koyun çizmesini istemiş. Bir koyun daha çizmiş pilot. Bu kez, koyuna benzemediğini ve boynuzları yüzünden koç olduğunu söylemiş. Üçüncü koyunu ise çok yaşlı bulmuş. Pilot, biraz da canı sıkılarak üç delikli bir kutu çizmiş ve şu açıklamayı yapmış: “Bu senin koyununun kutusu. Koyun kutunun içinde.”

Küçük çocuk, “Evet!” demiş, “Tam istediğim gibi oldu işte. Sizce bu koyun çok ot ister mi? diye sorunca, ” Bir koyun için biraz ot her yerde bulunur” demiş pilot. Küçük çocuk ikna olmamış gibidir: “Bana pek küçük gibi gelmedi. Hey! Bak sen şuna; uyudu. “İnsan yalnız yüreğiyle doğruyu görebilir. Asıl görülmesi gerekeni gözler göremez.”

Küçük Prens’i yetişkinlerin dünyasına giren her çocuğun yeteneğinin nasıl görüldüğüne itiraz olarak da okuyabiliriz. Kalıplı eğitimle yetişmiş yetişkinlerin hikâyesi de bu değil mi zaten. Kalıplı eğitim yalnızca çocuğun içindeki şairi, ressamı, müzisyeni, tiyatrocuyla öldürmez. Matematikçiyi de pilotu da öldürür. Bu yönü ile Küçük Prens’i, geliştirici eğitimin giriş kitabı olarak da okuyabilirsiniz.

Tarabya, 16 Ocak 2014 Bir kaptanın gemisinden sorumlu olduğu gibi yaşadım. Fakat ya okyanus ortasında ıssız bir adada ya da kayığımla kıyıya çıkmak için hep yalnız kürek salladım. Hölderlin’e hak veriyorum: *İnsanın yaşadığı şey şairanedir.*

Nişantaşı, 27 Mayıs 2014 Türkiye bugün, üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar için iyi bir başlangıç yapabilecek mi? Son 10 yılı özetleyen bir cümleyi TBMM üyelerine ve medya kuruluşlarına ilettik... TBMM’nin 93’üncü birleşimi 3’üncü oturumunda ilk konuşmayı yapan Komisyon Üyesi Ali Halaman, “Üstün yeteneklilerin ortada kaldığını” söyledi. Tülay Selamoğlu, “En büyük sorunun tanılama ile başladığı”na değindi. Nur Serter’in iki sorusu şunlardı: “Gerçekçi olalım, bu eğitim sisteminde nasıl tanılama yapılacak? Engelli öğrencilere katkı verdiğimiz kadar üstün yetenekli çocuklarımıza niye katkı veremiyoruz? “ Ahmet Duran Bulut, “Engellilere ayrılan payın dörtte birinin” üstün yeteneklilere ayrıldığını söylemekle

yetindi. İbrahim Ayhan, üstün yetenekli çocukların ortaya çıkması için önce çocuk yoksulluğu ile mücadele edilmesini savundu. Türk Zekâ Vakfı Başkanı ve Komisyon Üyesi Emrehan Halıcı ise, “Üstün yetenekli çocuklar için ne yapılması gerektiğinin” bilinmediğinden yakındı. Hüseyin Bürge ise “Üstün yetenekli çocukların kapasitelerini kullanabilmeleri amacıyla uygun eğitim almaları için gerekli ortamın hazırlanması”na dikkat çekti. Komisyon Üyeleri ve Parti Temsilcilerinin hiçbiri ne Strateji Belgesine, ne de Bakanlığın hazırladığı “Özel Yetenekli Bireylere Yönelik Çerçeve Eğitim Programı”na atıfta bulundu.

Komisyon Raporu’nun sunumunda Komisyon Başkanı Halide İncekara’nın sitemlerini de dinledik: “Bu kadar güzel bir çalışma 17 aydır rafta bekliyor. Kendi grubumu da kınıyorum, muhalefetin bu konuya baskı yapmamasını da kınıyorum. Tabii ki o kadar konu varken bu komisyonlara sıra gelir mi? Eğer bu komisyon raporlarını görüşmezsek, bu çocukların derdine deva olmazsak orta zekâlılarla siyasette, bürokraside daha uzun yıllar sıkıntı çekeriz?” Komisyon başkan ve üyelerinin hiçbirinin Komisyon Raporu’nda yer alan tespitlere ve önerilere yer vermemiş olmasını ise hayretler içinde dinledim. Komisyon üyesi milletvekilleri gözlem ve izlenimleriyle yetindiler. İktidar ve muhalefet milletvekillerinin “üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar” üzerinden sürdürdükleri kayıkcı kavgasını dinlerken tam anlamıyla hayal kırıklığı yaşadım. Son umudumu ise Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı’nın konuşmasına sakladım. Nabi Hoca, 21 Aralık 2013 tarihinde *Zekâ ve Yetenek Kongresi*’nin açılışında yaptığı konuşmada vurguladığı gibi, “üstün zekâlı” kavramının pedagojik açıdan mahsurlu olduğunu, bu nedenle “özel yetenekli” kavramını kullanmayı tercih ettiğini; bu ayrımın “üstün yetenekli”, “üstün zekâlı” tabirlerinin, çocuklar arasında bir hiyerarşi ima ettiğini açıkladı. Nabi Hoca, bu gerekçe ile Ömer Dinçer’in Bakanlığı döneminde hazırlanan ve 15 Ocak 2013 tarihinde, BTKYK’da Onaylanan *Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017* belgesinin adını *Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017* olarak değiştirmiş oldu.

Bakan Avcı’nın konuşmasından çıkan sonuç şu: Ömer Dinçer döneminde Bakanlığın hazırladığı faaliyet dokümanına dayalı olarak hazırlanan *Özel Yetenekli Bireylere Yönelik Çerçeve Eğitim Programı* Nabi Hoca’ya göre yeterli. Nabi Hoca döneminde “üstün yetenekli bireyler” kavramı yerine “özel yetenekli bireyler” kavramının dışında yeni bir açılım olmamış. Nabi Hoca, “Uygulama planı da doğru bir plan ve paydaşlar doğru belirlenmiş; Millî Eğitim Bakanlığı olarak koordinasyon görevi bizde, biz de bu görevimizi yerine getiriyoruz.” ifadeleriyle mevcut durumu savunmaya mecbur

kaldı. Müfredatta “üstün zekâli ve yetenekli” çocukların eğitimiyle ilgili hiçbir düzenleme yapılmamışken, Bakanlık bu alanın kültürü ve eğitim anlayışından yoksun Strateji Belgesi ve sözde “Eğitim Çerçeve Programı” hakkında yine Bakanlık tarafından Türkiye’nin çıkmaz sokağa itilmiş olması ise çok üzücü.

2004’ten bu yana en büyük hayal kırıklığımı da bugün yaşadım. Türkiye, bugün “üstün zekâli ve yetenekli “çocuklar” için iyi bir başlangıç yapamadı. Tesellim ise, 100 yıl sonra da olsa, zekâ ve yetenek eğitimi konusunun TBMM tutanaklarına geçmiş olması oldu.

Nişantaşı, 5 Kasım 2015 OECD’nin hazırladığı ve Ekim 2015’te yayımlanan “Hayat Nasıl?” araştırması Türkiye’de işlerin iyi gitmediğini ortaya koyuyor. Üçüncü defa yayımlanan bu araştırma “bireysel iyi olma hâli” göz önünde bulundurulurken, genel bir bakış açısıyla insan hayatı kalitesine odaklanılmış. Bu raporda “iyi olma hâli”, gelir ve servet, sağlık statüsü, işler ve kazançlar, barınma, iş-hayat dengesi, eğitim ve beceriler, sosyal bağlantılar, sivil katılım ve yönetim, evrensel kalite, kişisel güvenlik ve öznel iyi olma hali üzerinden değerlendiriliyor. Türkiye bu on bir boyuttan yalnızca “sivil katılım konusunda” ortalama üstü bir durumda, diğer boyutlarda ise ortalama altında. 2015 yılı raporunda “çocuğun iyi olma hâli” dokümanı esas alınmış.

“Çocuklar için hayat nasıl?” sorusu on boyut üzerinden incelenmiş. Çocukların hayat kalitesi için seçilen göstergeler, çocukların içinde yaşadığı ailenin iyi olma hâli ile çocuğa özgü iyi olma hâline dair koşullardan oluşuyor. İlk başlık altında gelir ve servet, işler ve kazançlar, barınma koşulları, çevresel kalite; ikinci başlık altında ise sağlık durumu, eğitim ve beceriler, sivil katılım, sosyal ve ailevi ortam, kişisel güvenlik ve öznel iyi olma hâli ele alınmış.

OECD 2015 Raporu’nun aile ve çocukla ilgili sonuçlarını aile ve çocukluk tarihimize not düşmek amacıyla günlüğüme kaydediyorum:

Yüksek çocuk yoksulluğu oranlarına sahip Türkiye, Meksika ve İsrail’de çocukların dörtte birinden fazlası yoksulluk içinde yaşıyor. Türkiye’de çocuk yoksulluk oranı, genel yoksulluk oranından fazladır.

Türkiye, yeni doğanlarda ölüm oranları bakımından 2007 yılından sonra en büyük gelişmeyi kaydetmiş, on üçüncülükten yedinciliğe düşmüştür. Düşük kiloda doğan bebekler konusunda Türkiye ve Meksika ilerleme kaydeden

ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye'ye ait aşırı kilolu veya obez çocuk oranları yüzde 1.63 ve yüzde 12.80 ile OECD ortalamasının altında seyrediyor. 10-19 yaş aralığındaki çocuk intihar oranları bakımından en düşük olduğu ülkeler, sırasıyla Yunanistan, Portekiz, İspanya ve Türkiye'dir.

15-19 yaş grubu ergen doğum oranları bakımından Türkiye'de her 1000 ergenden 31'i doğum yapıyor. OECD ortalaması ise 13.

Türkiye PISA 2012 araştırmasına göre okuma puanını yükseltmiş olmasına rağmen hâlâ OECD ortalamasının altına. Problem çözme becerileri konusunda da en alt düzeydeki ülkeler arasında (Şili, İsrail, Türkiye, Kanada, Japonya ve Kore).

15-19 yaş aralığındaki ergenlerin yaklaşık yüzde 22.2'si hem eğitim hem de istihdam dışı.

Türkiye'de eğitim ihtiyaçlarına ulaşamayan öğrenci oranı yüzde 4. Eğitim yoksunluğu bakımından 1000 çocuktan 18'i yoksun. Türkiye, öğrencilerin en fazla stres hissettiği ülke durumunda (yüzde 28). Türkiye ve Polonya "hayatından memnun çocuk" oranı bakımından ise en düşük iki ülke.

Çocukların dörtte birinden fazlasının yoksulluk içinde olduğu Türkiye'de, çocuk yoksulluğuna ilişkin oranlar 2007 yılıyla kıyaslandığında yükselmiş durumda.

PISA 2012 verilerine göre Türkiye'de 15 yaş grubunda 100 öğrenciden sadece 2'si en üst seviyede beceri gerektiren problemleri çözebiliyor. Bunun temel nedeni ise " öğrenme ve sorun çözme odaklı" olmayışıdır. Buna rağmen Türkiye'de öğrencilerin yüzde 82'si okulu seviyor. Bunun nedeni ise okulun neredeyse tek sosyalleşme ortamı olmasıdır.

Bu sonuçları Türkiye'nin iyi yönetildiğini söyleyen politikaçılara cevap olsun diye burada noktlayorum.

Nişantaşı, 1 Şubat 2016 Ivan Illich'in, suyun ve tenin evcilleşme hikâyesini anlattığı H^2O^3 kitabı kendini okutan bir metin. Yirmi beş yıl önce aldığım kitabı bugün okuyabildim. Illich, kaynak suyu, su borularındaki su ve yeniden kullanılan dolaşımdaki suyun serüvenini temel bir soruna bağlayarak noktıyor: "Kent çocuğunun düş suyunu yeniden kavuşması." Illich, ne sandal sefaları, hava sıcaklıkları ve suda yansıyan gökdelenleri konu ediniyor: "Benim incelemek istediğim, sular ve düşlerdir. Benim araştırmak istediğim,

3 H^2O , Çev.: Behramoaras, L., İstanbul, Afa Yayınları, 1991, s. 15.

suyla kentsel alanın birleşmesinin sözde estetik sembolleri olan, ikinci kez elden geçmiş atık sularının alenen sergilenmesinin psikolojik ve ahlaki sonuçlarıdır.” 1985’te yayımlanan *H²O* kitabı modern kent sergilenmesinin psikolojik ve ahlaki sonuçlarıdır.” Illich haklı: Çünkü aradan geçen zaman içinde suyla ilgili soruların cevabı verilmiş değil.

Tarabya, 24 Şubat 2016 Bugün kendimi yorgun hissettim ve evden çıkmadım. Okuyacağım çok sayıda makale ve rapor sehpa üstünde birikmiş. Kasım 2015’te *Current Biology*’de yayımlanan bir araştırmaya göre, dindar olmayan ailelerin çocukları, dindar ailelerin çocuklarına göre daha fazla karşılıksız iyilik yapıyor. Uluslararası bir araştırma ekibinin hazırladığı araştırma ekibinde Koç Üniversitesi’nden Bilge Selçuk yer almış. Araştırma Chicago, Toronto, Amman, İstanbul, İzmir, Cape Town, Guangzhou şehirlerinden yaşları 5 ila 12 arasında değişen 1170 çocuk katılmış.

Araştırma için, çocuklarla bir dizi deney yapılmış, yetiştirildikleri ailelerin dini inanışlarının çocukların özgeci davranışlarına ve olumsuz davranışlarına ağır cezalar verme eğilimlerine etkileri incelenmiş. Araştırmaya katılanların yüzde 24’ü Hıristiyan, yüzde 43’ü Müslüman (Neden Müslümanların oranı yüksek tutulmuş?), yüzde 2.5’i Yahudi, yüzde 1.6’sı Budist, yüzde 0.4 Hindu, yüzde 0.2’si Agnostik ve yüzde 0.5’i ise diğer dinlere mensup ailelerin çocuklarından oluşuyor. Çocukların yüzde 28’i ise kendini “dinsiz” olarak tanımlayan ailelerin çocuklarıydı. Bu araştırmanın sonuçları ihtiyatlı karşılandı: Şöyle ki: Müslüman ve Hıristiyan çocuklar arasında bir fark ortaya koymazken, bir başka ifadeyle bu iki gruptan gelen çocuklar aynı oranda fedakârlık gösterip elindekileri paylaşırken, dindar olmayan ailelerden gelen çocukların, her iki din grubundan gelen çocuklara kıyasla ellerinde bulunan sınırlı sayıdaki etiketi, etiketi olmayan çocuklarla daha çok paylaşmış. Böylece dindar olmayan ailelerden gelen bu çocuklar miktar olarak da daha fazla sayıda etiketi paylaşmışlar. Daha da ilginç bir sonuç ise, ailelerin dindarlık düzeyleri arttıkça çocukların gösterdiği karşılıksız iyilik yapma davranışlarının daha da düşmüş olmasıdır. Çocukların yaşları büyüdükçe dindarlık ile karşılıksız yardım etme davranışı arasındaki ilişkinin daha da güçlü bir ilişki oluşturduğunu ortaya koymuş. Çocuklar ne kadar büyük ve dindarsa o kadar az yardımsever ve duyarlı oluyormuş.

Bu araştırma sonuçları hakkında üç aydır düşünüyorum. Bu araştırmanın haberi *The Guardian* gazetesinin 6 Kasım 2015 tarihli nüshasında;

“Yapılan Bir Çalışma Gösteriyor ki Dindar Çocuklar Seküler Çocuklardan Daha Kötücül” başlığıyla yayımlanmış. Haber, araştırmanın sonuçlarını yönlendirerek vermiş. Araştırmayı Kemal Sayar, Hayati Hökelekli, Mehmet Zeki Aydın’a iletmiştim. Kemal Sayar, bu araştırmanın soru ve yöntemi hakkında kaygısını bildirmişti. Mehmet Zeki Aydın ise benzer bir kaygı taşıdığını, “din deyince ibadetin öne çıktığı ve ahlakın önemsenmediği” boyutuna değindi. Hayati Hökelekli’nin yaklaşımı ise şöyle:

“İnsani değerler fitridir; dünyanın hezarı bu gerçeği bizim yüzümüze haykırıyor.”

Farklı dinlere mensup aileler arasında yapılan bu araştırmayla gerekçeyi, yöntemi ve sonuçları üzerinde çekincelerimiz olabilir. Araştırmanın “dindar” olanlarla olmayanların birbirlerine karşı kaygıları da içerdiğini ve dindarların çocuk maneviyatı üzerinde düşünmeleri gerektiğine inanıyorum. “Dindarlık” ya da “dindar aile” insanı ahlaklı yapmaya yetmiyor.

Beş gün önce ailece Mustafa Kutlu’yu ziyarete gitmiştik. Üzüntüden günlüğüme iki satır olsun yazamamıştım. Kızı Pınar’ın gönderdiği nota göre durumu benim zannettiğim kadar vahim değilmiş. Hastalığın başlarında daha zor ve meşakkatli günler geçirmişler. Geçen çarşamba günü aradığında Parkinson hastalığına yakalandığını söylemişti. Yorulduğunda titremeleri artıyormuş. Boyun damarlarının ikisi yüzde altmış tıkalı. Önceki yıllarda kullandığı antidepresan ilaçlarının etkisi olmuş. Günde bir-iki sayfa yazabildiğini söyleyince üzüntüm daha da arttı. İkiz torunları Ahmet Melih ve Mustafa Selim’le evi şenlendirsek de üzüntülü olarak evimize dönmüştük. Bugüne uzun sayılabilecek notlar düştüm. Kutlu kendinden söz edilmesinden hoşlanmaz. Bu kadarı yeterli.

Evrencik, 17 Eylül 2016 J. J. Rousseau’yu nasıl bilirsiniz? Rousseau, yüzü ve ruhu Batı’ya dönük olanların başmürebisi. Batı’ya mesafeli olanların başucu kitabı da *Emil*. *Emil*’in ilk çevirisi otuz beş yıldır kütüphanemde. Üstada itiraz ettiğim konularda bir cümle bile yazmadım şimdiye kadar. Cemil Meriç’in Rousseau eleştirisini okuyalı beri daha da uzaklaştım *Emil*’den. Cemil Meriç, *Emil*’i tercüme etmesiyle ilgili öneriler karşısında; “Çok nankör bir iş *Emil* tercümesi” diye yazmış, 1963’te. Asıl eleştirisini *Jurnal I*’den okuyalım: “Rousseau zaman zaman uyuyor. Zaman zaman bir ilk mektep hocası kadar ukalâ... Emil bu çağın kitabı değil. Çiğnenmiş bilgi isteyen bir devirde, hiç kimse o teferruat yığınına dalmak cesaretini

gösteremez... “Emile” bir inşa cehdi... Her şeyden murat yalnız cansız tabiat, yalnız çiçekler, kuşlar, kelebekler değil, Rousseau’nun zoru hemcinsini tokatlamak. Hemcinsini yani çağdaşını... Tatalım ki “Emile” yazarı haklıdır. Yaratanın şaheserlerini ısrarla tahrip eden insan da Yaratanın çocuğu değil mi? Güzel yaratılmışsa güzel’i nasıl bozar? Kitab-ı Mukaddes’in Şeytan’a yüklediği suçları, üstadımız hemcinsinin cılız omuzlarına yüklüyor. O hâlde hilkatın büyük hatası insan... İnsan Tanrı’nın çizdiği yoldan ayrılmış. Nasıl ve niçin? Rousseau bu sualleri cevapsız bırakır... “Emile” daha az ihtilalci, Rousseau daha durgun, hatta bir mânâda daha komformist... Rousseau’yu Rousseau yapan, yüzünü görmediği annesiyle ayyaş babası mı? Rousseau Tanrı dememek için Eşyanın Yaratıcısı diyor, Korkak ve utangaç bir dindarlık...” (s.104, 178, 179, 221, 224, 226)

Cemil Meriç’in isyanı hiç eksilmedi. Ona göre aydın da yoktu ülkemizde. “Bu millet on senede bir değişen hafızasız nesiller amalgamı.” demişti, 1963’te. Ne duyan oldu ne de anlayan. “Çocuklarımızın dünyası bizimkinden bin beter bir tımarhane olacak... Bugünkü nesillerin irfana tepeden bakışı, irfanı hazır bir elbise gibi köşe başındaki mağazadan tedarik edebileceğini sanmasındandır... Biz Tanzimat’tan beri hazır elbiseye meraklıyız, hazır elbiseye ve hazır medeniyete.” (s. 181, 2010, 213) Cemil Meriç bu cümleleri kurduğu yıllardan bu yana yarım yüzyıl geçmiş. Türkiye’nin nasıl bir insan yetiştireceği tasavvuruyla ilgili hazırlığı var mı? Hiçbir hazırlığı olmadığı gibi bu yönde bir işaret te yok. Nurettin Topçu Hoca’nın cümlesiyle noktalıyorum bugünü: “Bize bir insan mektebi lazım.”

Nişantaşı, 16 Mart 2017 III. Milli Kültür Şûrası Sonuç Raporu’na yansıtılacak Çocuk ve Kültür Komisyonu Raporu özetini yazmak zorunda kaldım. Özet, öneriler dışında şu paragraflardan oluşuyor:

“Çocuk ve Kültür Komisyonu, sürenin kısıtlığı nedeniyle çocuk görüşü alınmadan raporunu hazırladığı için çocuklarımızdan özür dilemiştir.

Çocuk ve Kültür Komisyonu, aile ve çocuk konulu nitel ve nicel araştırmayı değerlendirerek şu sonuçlara ulaşmıştır:

Çocuk ve Kültür konusu, bileşeni ve değişkeni çok olan bir alandır. Kültürün üçte biri çocuk ve çocuklukla ilgili olduğu hâlde Türkiye’de *Çocuk ve Kültür* odaklı az sayıda sosyolojik araştırma yapılmaktadır. Nüfusumuzun yaklaşık üçte biri çocuklardan oluşmaktadır. Buna rağmen “çocuğun iyilik hâli”ne göre düzenlenmiş sosyal ve kültürel göstergeler

bilinmemektedir. Çocuk kültürü karnemizin en zayıf yönü, çocuğun kültürel gelişim boyutunun ihmal edilmiş olmasıdır.

Komisyonumuzun yaptığı diğer bir kapsamlı tespit, kültür ve medeniyet değerlerimizle çocuk kültürü ilişkisinin zayıfladığı ve çocuklarımızın popüler çocuk kültürü kuşatması altında olduğu yönündedir. Bunun nedenlerinden ilki geleneksel ailenin modern aileye, modern ailenin postmodern aileye dönüşmesi süreçlerinde kültürel yoğunluğun azalmasıdır.

Türkiye’de çocuk ve kültür odaklı çok az sosyolojik araştırma yapılmaktadır. “Çocuğun iyilik hâli”ne göre düzenlenmesi gereken çocuğun sosyal ve kültürel göstergeleri de bilinmemektedir. Çocuğu tanımak ve anlamak, onu, kendi kültürel ortamı içinde incelemekle mümkün olabilir... Diğer bir temel sorun ise çocuğun kültürel gelişim boyutunun dikkate alınmamasıdır. Bunun temel nedeni ise çocuk yetiştirmeye yönelik modernleşmeye paralel olarak eğitim felsefesinin sürekli değişmesidir. Buna karşın “sosyo-kültürel estetik eğitimi” konusunda aile ve eğitimciler yanında, eğitimcilerin eğitimine de henüz sıra gelmemiştir.

Çocuk ve Kültür Komisyonu, “Türkiye’nin çocuk kültürü politikası var mı?” sorusunu merkeze alarak, kısa süre içinde ülke ölçekli *Çocuk ve Kültür* eksenli politika belgelerini de incelemiştir. Rapor; *Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Yolları ve Öneriler*’i kapsayacak şekilde sonuçlandırılırken Kültür Stratejileri ve Programları; Çocuk Kültürünün Örgün, Yaygın ve Sargın Eğitim Boyutu; Çocuk Hakları Kültürü; Çocuk, Mimari ve Mekân; Okuma Kültürü, Çocuk Yayınları, Çocuk Kütüphaneleri, Okul Kütüphaneleri, Okul Öncesi ve Çocuk Edebiyatı; Çocuk ve Medya Kültürü, Çocuk ve Kültürel Miras, Kültür ve Sanata Erişim, Çocuk Kültürü Kurumları başlıkları altında Türkiye’nin Çocuk Kültürü politikası için öneriler geliştirmiştir.”

Balaban Tekkesi Kültür Evi’ndeki beşinci Çocuk ve Medeniyet Buluşması’na on kişi katıldı dün. Havanın soğuk olması mı, güncel ortamın gerginliği mi, “çocuk” konusuna ilgisizlik mi? Aile ve Çocuk Yetiştirme Geleneği üzerine iki saat kadar konuştum gençlerle. İlgiyle dinlemiş olmaları tesellim oldu...

Bugün Bilgi Üniversitesi’nin Santral İstanbul Kampüsü’ndeki 2. Ulusal Şiddet ve Travmayı Önleyici Çalışmalar Kongresi’nde Türkiye’de Çocuk Gerçeği ve Çocuk Anlayışı konulu sözlü sunum yaptım. Psikoloji bölümü

ağırlıklı dinleyici grubunun ilgiyle dinlemesi nedeniyle de umutla ayrıldım üniversiteden.

Öğle üzeri Eyüpsultan'a uzandı yolum. Eyüpsultan Camii'ni de özlediğimi hissettim. Öğle namazından sonra Halid Bin Zeyd Ebu Eyyüb El-Ensari'nin türbesini de ziyaret ettim. Ahmet Kerem, Özlem, Serdar Ekrem, Ezgi ve Memduh Cemil için de dua ettim. Birkaç gündür ailemizde tatlı bir telaş var. 30 Nisan'da yapılacak düğün hazırlıklarına başladık. Ezgi, gelinliğini seçmiş. Bahtları açık olsun.

Nişantaşı, 8 Ocak 2018 Eğitim konusunda felsefecilerimizin kuracakları cümleler eğitimcilerimizin kuracakları cümlelerden daha önemlidir. Bunun temel nedeni, programların teorik temel düzeylerinin iyi olmasına karşılık bu programların uygulanışındaki sorunları eğitimcilerin çözmeye yanaşmamasıdır. Bu iki cümleden müfredatımızın mükemmel olduğu anlaşılmasın: eğitim tartışmaları müfredatın ön yüzü ile yani müfredatın dayandığı zihniyetten kaynaklanmaktadır. Felsefecilerimizden Ahmet İnam'ın şu tespitini günlüğüme kaydediyorum: "Ben insanı üç boyutlu düşünüyorum. Bir, insanın geniş olması lazım ama dar insanlar yetiştirmeye devam ediyoruz... Genişlik eksikliği var, derinliği de maalesef pek oluşturamadık. İnsanın üçüncü boyutu da yükseklik boyutudur... Bir insan ve dünya tasavvurunu özgürce oluşturmak, geliştirmek, tartışmaya açmak lazım. Bunun çok kısa vadede olabileceğini düşünmüyorum ama kapalı topluluk olmaktan açık insan olmaya geçişi yapamadığımız sürece ülke olarak da gelişim gösteremeyiz... Bizim problemimiz son zamanlarda eğitim felsefemizin ve nasıl bir insan için ve nasıl bir dünya için eğitim yapıyoruz? sorusunun kafalarda net olmayışı."⁴ Bu tespitlere itirazı olan var mı?

Nişantaşı, 10 Ocak 2018 Eğitim felsefemiz için Nurettin Topçu Hoca'dan bir cümle:

"İlk öğretimin gayesi kalbin terbiyesi, orta öğretimde gaye aklın terbiyesi, yüksek öğretimde ise ihtisaslardır."⁵

Nişantaşı, 17 Ağustos 2018 Birkaç yıldır ilkökul ve ortaöğretim kademelerinde yurt dışından davet alan, ailesinin tercihiyle farklı

4 TEDMEM Bülten, Mayıs-Haziran 2017, s. 13.

5 Türkiye'nin Maarif Davası, Dergâh Yayınları, İstanbul, Kasım 1997, s. 100.

ülkelere giden, zekâ ve yetenek tanılması sonucu eğitim ve burs desteği olarak yurt dışına giden öğrenci sayılarını öğrenmek istemiş ve bir türlü öğrenememiştik. İlk bilgi notuna bugün ulaşabildik. E-okul sistemi 2007-2008 öğretim yılından 2018 yılı ile sınırlı da olsa bilgi notu bir fikir veriyor: On yıl içinde 216.444 öğrenci eğitim için yurt dışına gitmiş. On yıllık dönemde yurt dışına gidenler arasında erkek öğrenciler daha fazla.

Yurt dışına eğitim için giden öğrencilerin durumunu nasıl değerlendirmeli? Bir, Türkiye’deki iktidarın yönetim tarzından rahatsız olanların “Beyaz Türkler”in çocuklarıyla göç etmesi. İki, çocuğunun nitelikli bir eğitim alması için yurt dışı eğitim kurumlarını tercih etmesi. Üç, zekâ ve yetenek tanılması yapılmış çocukları eğitim desteği sağlayan ülkelerin davet etmesi. Dört, eğitim sisteminin çökmesi ve nitelikli eğitim veremeyişi nedeniyle eğitimi önemseyen çevrelerin tutumu. Beş, Türkiye’de sözde “hizmet grubu”nun stratejik tercihiyle çocuklarımızı beyin göçüne tabi tutması. Altı, beyin göçünün çocuk boyutunda gerçekleşmesi.

Türkiye çözüm üretmezse çocuklarını kaybetmeye devam edecektir. Bu meseleyi günlük siyasetin dışında ele almak ve çözüme kavuşturmak politika yapımcılar kadar hepimizin görevidir.

Nişantaşı, 6 Ocak 2020 Çocuk Vakfı 30 yıl boyunca aile, çocuk hakları ve eğitime öncelik veren ödevler içinde oldu. Merkez kavram kültür, üst kavram olarak medeniyet kavramı bakış açımızı belirledi... Bugün, eğitimle ilgili büyük resme bakmak amacıyla çocuk-yetişkin görüşü almaya karar verdik ve şu soruyu belirledik: *Türkiye’nin eğitimle ilgili 3 ana sorusu sizce hangileridir?*

Covid-19 salgınının eşliğindeyiz. Salgınla birlikte ortaya çıkacak eğitim açığı eğitimin kökten yenilenmesi için bir imkân olabilir. İlk işaretleri uzaktan öğretim olan bu süreç eğitim sistemlerini işlevsiz duruma getirebileceği gibi, yeni eğitim sarmallarının ortaya çıkmasına da neden olabilir.

Nişantaşı, 2 Mart 2020 Türkiye’nin eğitimle ilgili 3 ana sorusu için çocuklar sınav sistemine, yetişkinler ise eğitimin niteliğine yönelik sorular sormuşlar. Eğitim sistemine güvenmeyenler çoğunlukta. Okulun işlevinin değişeceği ve yeni işlevinin ne olması gerektiğine yönelik sorular da var sorular arasında. Sorulardan yola çıkarak eğitim sisteminde yapılması istenen değişiklikleri şu başlıklar etrafında sıralamak mümkün: Yeni bir müfredat-program, öğretmen eğitimi, ders kitaplarının ve okulun işlevinin

güncellenmesi, okul türlerinin mesleklere göre yeniden gözden geçirilmesi, medya-okul ilişkisi, özel yeteneklilerin gelişmesine uygun eğitim ortamlarının hazırlanması... Bu çalışmaya soru gönderenler arasında veliler birinci sırada, ikinci sırada ise eğitim bilimciler. Çocuklardan gelen sorular az; bunun için okullar üzerinden hareket etmemiz gerekecek.

Nişantaşı, 9 Eylül 2020 Çocuk Vakfı, Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi için Eğitim ve Öğretim Hareketi başlatma kararı aldı. Bu hareketi başlatma kararımızda belirleyici olan üç neden şöyle sıralanabilir: Eğitim Sisteminin yorgun düşmesi. Covid-19 ile okulun işlevsiz duruma gelmesi. Dünyanın büyük dönüşüm geçirdiği bir dönemde ortaya çıkan eğitim açığının giderilmesinin zorunlu duruma gelmiş olması. Eğitim Sistemiyle ilgili 3 ana soru ile odaklanılan alanlar ve Danışma Kurulu Üyelerimizin görüşleri doğrultusunda oluşturduğum metni bugün kaleme alabildim.

Eğitim ve Öğretim Hareketi ile şu beş öneriyi gündeme getirmeyi öngörüyoruz:

Covid-19 Salgını Sonrası Ortaya Çıkan

Eğitim ve Öğretim Açığı İçin:

Eğitim Sisteminin güncellenme aşamalarında çocuk görüşü alınması amacıyla Türkiye Çocuk Meclisi'nin kurulması. (2021)

Bilimsel kurul modeli anlayışına göre özerk yapıda çalışacak Türkiye Eğitim Konseyi'nin oluşturulması. (2020)

Türkiye Eğitim Politikası ve Strateji Belgesinin hazırlanması. (2021-2022)

Eğitim Sisteminin temel amaç ve hedefleri yanında işlevinin güncellenmesi. (2021-2022)

Yenilenecek Eğitim Sistemi için yasal düzenlemelerin yapılması ve Milli Eğitim Temel Kanunu'nun hazırlanmasına öncülük edilmesi. (2023)

Eğitim ve Öğretim Hareketi için Covid-19 salgını etkisinin azalmasını bekleyeceğiz. Bu eğitim ödeviyle toplumsal talebin ve politik iradenin harekete geçmesini sağlayabilecek miyiz? Salgın öncesine göre daha umutluyum...

Han Çayırı Yolu Sokağı, 14 Ekim 2020 Bir ay önce *Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Kanun Taslağı*'nı⁶ (2012) güncellemek amacıyla 56 alan uzmanının görüşüne başvurmuştuk. Bugüne kadar 14 uzman Kanun Taslağı hakkında görüş bildirdi. Başbakanlık Sisteminden Cumhurbaşkanlığı Sistemine geçiş nedeniyle kurum modelini güncellememiz gerekecek. Görüş bildirenler kurum modeline itiraz etmiyor. “Yetenek” yerine “yetenekli birey” ve “özel yetenek” kavramlarına yer verilmesini öneriyorlar. Kurumu yönetecek kurulun “çoğul” bir anlayışla oluşturulması yanında, gerekçelendirilmesi için 2020 yılına kadar yapılan çalışmalara vurgu yapılması yönünde öneride bulunanlar var. Kurum modelinde çocuk katılımının güçlendirilmesi de isteniyor. Kurumun özerk olabilmesi için Kurul Üyelerinin TBMM tarafından seçilmesine çekinceli yaklaşıyoruz.

Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Kanun Taslağı için yine Aydın Gülan Hoca'nın Başkanlığında, Füsün Akarsu, Melikşah Yasin ve Necmettin Oktay ile güncelleme çalışması yapmamız gerekecek. Güncellemeden sonra Kanun Taslağını her alandan 100 kadar akıl insanın görüşüne sunacağız. Görüş, eleştiri ve önerilerle sonuçlandıracağımız metni TBMM Üyelerine iletacağız ve kamuoyuna açıklayacağız.

Covid-19 sonrası ortaya çıkan eğitim açığı Eğitim Sisteminin işlevinin güncellenmesini zorunlu duruma getirmişti. Eğitim açığı, *Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Kanun Taslağı* için de tam anlamıyla gerekçe durumuna gelmiş oldu. Bu nedenle kurulacak bu kurumu Eğitim ve Öğretim Hareketi'nin başat amaçlarından biri kabul edebiliriz.

Nişantaşı, 21 Ekim 2020 Önceki gün Cumhurbaşkanı Erdoğan, “eğitim ve kültür” konularında başarısız olduklarını itiraf eden açıklamalarda bulunmuş. Benzer itirafları son yıllarda çok sık duyuyoruz. Bu konularda asıl sorumlular fikir ve düşünce çevreleri mi politika yapıcılar mı? Politikacılar fikirlere fikir çaplarına göre yaklaşıyorlar. Bürokrasiye dâhil ettikleri akademisyenlerle ne kadar yol alındığı da ortada. Dünyanın gidişatına karşı eğitim, kültür ve sanat başarısı seçim sandığından çıkmıyor. Son yıllarda yerel yönetimlerin kültür-sanat etkinlikleri “kültür politikası” sanılıyor. Bu konularda tek sorumlu politikacılar mı? Kanaatime göre bu konuda asıl sorumlu olan aydınlardır. Ne yazık ki aydınlardan sesini duyamadığımız bir evre içindeyiz.

6 Taslağa erişmek için için: www.cocukvakfi.org.tr / Özel Yetenekli Çocuklar Araştırma Merkezi.

Çocuk Vakfının aylar önce hazırladığı Eğitim ve Öğretim Hareketi'ni önümüzdeki hafta başında duyurmaya karar verdik. Bu hareket için yedi ilke belirlemiş olduk: Medeniyet değerleri ve insan anlayışı, çocuğa ve çocuk görüşüne saygı, bilimsel yaklaşım, evrensel pedagojik değerler, özerk kurul modeli, partiler üstü yaklaşıma uygunluk, bütün toplumsal paydaşların katılımı.

Eğitim ve Öğretim Hareketi ile toplumsal talep ortaya çıkabilecek mi? Bir taraftan taçkıran salgını, diğer taraftan toplumdaki politik gerginlik. Buna rağmen sınamaya değer. Belki çocukların öncülüğünde yol alabiliriz. Belki daha sonraki adımlar için hazırlık yapmış oluruz. Belki de hiç ummadığımız bir hareket başlar ülkemizin unutulmuş köşelerinde. Çocuklar için umudu tüketmek yerine umuda koşarız belki...

Nişantaşı, 30 Ekim 2020 Çocuk Vakfı, beş gün önce Eğitim ve Öğretim Hareketi'ni duyurmaya başlamıştı. Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi olarak adlandırdığımız bu ödevimizi duyan olduysa da Vakıfla iletişim kuran olmadı. İnternet sitesinde çocuk ve yetişkin görüşü duyuruları için de ilgi yok henüz... İkinci vakti Çocuk Vakfı Kültür Evi'nin giriş kapısına Eğitim ve Öğretim Hareketi'nin afişini asmak için İbrahim Aktaş ile hazırlık yaptık. Yirmi dört yıl boyunca bu kapının camına birçok duyuru astık. Her biri için ayrı ve benzersiz heyecanlar içinde olmuştum. Az önce afişi asarken hiç heyecanım yoktu. Sanki onca hazırlığı yapmamışız. Buna rağmen, Umud Var... Ve hep olacak!.. sözünü tekrar edip durdum içimde...

Türkiye ve Dünya'da siyasetin sıcaklığı ve gerginliği yaşanıyor. Türkiye, taçkıran salgını ikinci dalganın tam ortasında. İç siyasette iki gündem öne çıkmış durumda: Güvenlik ve mutfak ekonomisi. Türkiye güvenlik politikalarında ısrar ettikçe demokrasi ana madde durumuna gelemeyecek. Demokratik katılım süreçleri başlayıncaya kadar Eğitim ve Öğretim Hareketi gibi çağrılar sonuçsuz kalacak. Türkiye'de eğitime sıranın gelebilmesi için toplumsal talebin politika yapıcılarını harekete geçirecek güce ulaşması gerekiyor. Bu gerçeğe rağmen niçin çağrı yaptık? Toplumu sınamak amacıyla Eğitim ve Öğretim Hareketi'ni başlatarak umuda kardeş olmak istedik...

Nişantaşı, 13 Kasım 2020 26 Ekim'de Eğitim ve Öğretim Hareketi'ni duyurmuş ve bugüne kadarki ilgisizlik ve sessizlik karşısında hayal kırıklığı yaşamıştım. Salgınla ortaya çıkan belirsizlik ve eğitim açığına rağmen tam anlamıyla bir "duvar"la karşılaştık. Hem de kalın mı kalın bir duvar. İlk

basın duyurusunda Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi için şu cümleleri kurmuştum:

Dünyanın büyük değişim içinde olduğu bir dönemde çökmüş bir eğitim sistemiyle çocuklarımızı oyalayamayız. Taçkıran salgını sonrası ortaya çıkan eğitim ve öğretim açığını giderebilmek için eğitim sisteminin kökten yenilenmesi amacıyla hazırlık yapmamız gerekiyor. Eğitim ve Öğretim Hareketi ile "çocuğa ve çocuk görüşü"ne saygı temelinde eğitim sisteminin amaç ve işlevinin güncellenmesi yanında hedeflerinin de yenilenmesini öneriyoruz. Doğmuş ve doğacak çocuklarımızın esenliği için eğitimle ilgili herkesi Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi için Eğitim ve Öğretim Hareketi'ne destek vermeye davet ediyoruz...

İki haftalık sessizliğe rağmen Selim Tuncer'in sonuçlandırdığı Eğitim ve Öğretim Hareketi'nin logosunu görünce tekrar umudum tazelandi. İktidar ve muhalefet çevrelerinin eğitimle ilgili adım atmaya niyetleri yok. Toplum gergin ve eğitim konusunda ne isteyeceğini bilmiyor. Eğitim bilim çevreleri ise bir araya gelmeyen hazır değil. Devleti yönetenlerin güvenlik ve beka dışında köklü çözümlere yönelme ihtimali de kalmadı. Susmak ve tenhaya çekilmek yerine hatırlatma görevimizi sürdüreceğiz. 9 Kasım'da Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın özel telefonuna; Aile ve Çocuk Bakanlığı ile Milli Kültür ve Eğitim Bakanlığı'nın kurulması önerisini iletmıştim. Öneri notunun ulaşip ulaşmadığını bilmiyorum.

Önümdeki Eğitim ve Öğretim Hareketi'nin logosuna bakıyorum. İnsan odaklı figür hem kanatlanmış hem de çiçeklenmiş. Kanatlanışa ve çiçeklenişe kadar ödevimize çalışacağız...

Han Çayırı Yolu Sokağı, 8 Ağustos 2021 Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un görevinden "affını" istediği haberleri doğruymuş. Perşembe günü Bakan Yardımcısı Mahmut Özer yeni Bakan olarak atandı. Birkaç gün geçtikten sonra günlüğüme not düşmeyi öngörmüştüm. Önce bir tespit yapmam gerekecek: Ziya Selçuk otuz yedi ay önce atandığında iktidar ve muhalefet çevrelerinde olumlu karşılanmıştı. Görev süresinin yarısı salgın dönemine denk geldi. *2023 Eğitim Vizyonu Belgesi*'ni açıkladığından bu yana, belgede yer alan hedeflere yönelemedi Ziya Hoca. Buna karşılık hedeflerle ilgili eylemleri etkinlik olarak gerçekleştirmekle yetindi. Öğretmen ve öğrencilerle iletişim kurarak "Ziya öğretmen" görüntüsü vermeyi tercih ederek eğitimin hiçbir kök sorunu çözemedi. Türkiye'nin okulları on sekiz

ay kapalı kaldı. Bu bile hiç risk almadığını belgelemek için yeterlidir. Son yıllarda bakanlığa eğitimci bir isim olarak atanması nedeniyle toplumun açtığı kredi salgın günlerinde tükenince istifaya mecbur kalmış olmalı.

Ziya Hoca, eğitim meselesini partiler üstü bir ortak kabul şeklinde toplumun önüne getirebilme cesareti gösterebilseydi başarılı olabilir ve tarihe adını çok farklı şekilde yazdırabilirdi. Bu noktada şu soruyu da sormamız gerekir: İktidar partisinin eğitim sisteminin kökten değiştirilmesine yönelik bir talebi oldu mu Ziya Hoca'dan? Görünen köy kılavuz istemez. Vizyon belgesi mevcut sisteme itiraz ve yeni bir sistem önerisi yerine açıkları kapatmaya yönelik bazı iyileştirmelerden oluşuyor. İktidar partisinin eğitim sistemini yeniden yapılandırmaya öncelik veren hiçbir girişimi olmadığı için Ziya Selçuk'la günü kurtarmayı seçmiş oldu.

Özel yeteneklilerin eğitimi bakımından Ziya Selçuk dönemi Çocuk Vakfı ve şahsım için de tam anlamıyla hayal kırıklığı sayılır: Özel yeteneklilerin eğitimi için Bakanlıkla düzenlediğimiz çalışmaya ve hazırladığımız yol haritasına rağmen, Ziya Hoca, hiçbir eylemini hayata geçirmeden bu büyük emeği askıda tutmayı tercih etti. MEB Okuma Kültürü Programı önerimizi benimser görünerek oyaladı bizi. Son olarak şu cümleleri de yazma ihtiyacı duyuyorum: Her alanda teori elbette önemlidir. Ancak teorinin uygulamaya dönüşmesi de çaba gerektirir. Ziya Hoca, öngördüğü iyileştirmeleri Türkiye'nin insan kaynağını harekete geçirerek gerçekleştirme cesareti gösteremedi. Bu noktadan sonra eğitim sistemi için öngördüklerini, karşılaştığı engelleri, neleri başardığını ve neleri niçin başaramadığını yazacağımı umut ediyorum. Göreve atandığında kendisine sağlanan desteği kaybederek köşesine çekilse de burası Türkiye; günün birinde bakan olarak atanırsa hiç şaşırırmam (!).

Nişantaşı, 6 Eylül 2021 On sekiz ay sonunda okullar açılabilir. Taçkıran salgını ile ortaya çıkan eğitim açığıyla ilgili içerik geliştirilmeden, salgın öncesi anlayışla yola devam edeceğiz. Yüz yüze eğitim için koruma tedbirleri yeterli olacak mı? Virüsün delta ve mu varyantının çocukları etkilediği yönündeki sonuçları kaygıyla izliyoruz. Havaların soğumasıyla salgının etkileri daha da artabilir. Yeni Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer ise okulların açık kalacağı yönünde kararlı açıklamalarda bulundu. Önceki Bakan Ziya Selçuk döneminde Türkiye, dünyada okulları on sekiz ay kapalı olan üç ülke arasındaydı. Salgın öncesi ve sonrasında Eğitim ve Öğretimin işlevinin güncellenmesi amacıyla hazırlık yapılamamış olması karşısında

hayretler içindeyiz. Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu yirmi kadar konuda politika belgesi hazırlığı yapmış ve Başkan Erdoğan'a sunmuş olsa da bu politika notları Eğitim Sisteminin yenilenmesi için değil, parçaları iyileştirmeye yönelik önerilerdir. Başkan Erdoğan bugün, artık sıranın “nitelikli eğitime” geldiğini ve müfredatın yenilenmesi gerektiğini açıklaması ise hiç heyecan uyandırmadı.

Han Çayırı Yolu Sokağı, 18 Eylül 2021 Çocuk Vakfı Eğitim ve Öğretim Hareketi, önceki gün 20. Millî Eğitim Şûrası için, şûranın çocuk görüşü alınarak düzenlenmesini önermişti. Bu çağrımıza da iktidar medyası yer vermişti.

Önceki Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk Hoca'ya üç soru iletmiştim telefon üzerinden: 2023 için belirlediğiniz hedeflerin gerçekleşmesine öncelik verdiğiniz için mi şûrayı ertelediniz? Şûranın işlevi kalmadığını mı düşünüyorsunuz? Salgın nedeniyle mi şûrayı gündeminize alamadınız? Ziya Hoca, geçen yıl tarih belirlediklerini ama salgın durmadığı için şûranın düzenlenemediği notunu ilettili. Bu yıl için de 9 ay boyunca hazırlık yapıldığını, tarihin belirlendiğini, Sayın Başkan'a davetiye iletildiğini ve şûraya katılması da kesinleşmişti. 1-3 Aralık 2021 tarihinde düzenlenecek şûra için Bakan Mahmut Özer'in, “Fırsat Eşitliği”, “Mesleki Eğitimin İyileştirilmesi” ve “Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi” temaları döneminizde mi belirlenmişti? sorusu üzerine, Ziya Hoca, “Temalar farklıydı, değişmiş” bilgisini ilettili bugün.

20. Millî Eğitim Şûrası'na, 75 günde yapılacak hazırlıkla gidilecek olması şûra hakkında bir fikir veriyor. Çocuk Vakfı Eğitim ve Öğretim Hareketi'nin 16 Eylül 2021 tarihli açıklaması ile eğitim tarihimize bir not daha düşmüş olduk. Açıklama ve çağrı şöyle:

20. Millî Eğitim Şûrası için öngörülen 75 günlük hazırlık süresi yeterli değildir. Ortaya çıkan eğitim açığının gerçek nedenlerini ortaya koyan Durum Tespiti Raporu hazırlanmadan Şûra düzenlenmemelidir. Şûranın, “Temel Eğitimde Fırsat Eşitliği”, “Mesleki Eğitimin İyileştirilmesi” ve “Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi” temalar ile sınırlandırılması yerine, eğitim ve öğretimin bütün bileşenlerini kapsamaması gerekirdi. Okul öncesinden üniversite giriş sistemine kadar ilgili bütün konularda ülke ölçekli çalışma grupları için çocuk, veli, ilgili sivil toplum kuruluşlarının görüşü alınarak eğitim ve öğretimin bileşenleri ve paydaşlarını kapsamaması öngörülmelidir.

Şimdiye kadar gerçekleşmiş olan 19 Şûrada olduğu gibi, 20. Şûrada çocuk görüşünün alınamayacak olması ise derin üzüntü ve kaygı nedenidir. Özellikle Kovid-19 virüsü salgını sonrası ortaya çıkan eğitim ve öğretim açığının başat öznesi olan çocukların görüşünün alınamayacak olması Şûra kararlarının gerçek ihtiyacı karşılamayacak kararlar alınacağı anlamına gelecektir. Çocuk Vakfı olarak, 8-11, 12-14, 15-17 yaş grubu çocuklarımızın nasıl bir eğitim istediklerine yönelik görüşlerinin alınmasını öneriyoruz. 19. Millî Eğitim Şûrası çerçevesinde ülke ölçekli çocuk görüşü alınması amacıyla çocuklarımızın katılımıyla Türkiye Çocuk Meclisi kurulmalı ve bu meclis Şûranın asil paydaşı durumuna getirilmelidir.

Zekâ ve yetenekleri öldüren bir eğitim sisteminden zekâ ve yetenekleri geliştirecek yeni bir ekosisteme geçilebilmesi için, 20. Millî Eğitim Şûrası'nın, Eğitim Sistemi'nin temel amaç ve hedefleri yanında; eğitim felsefesi, eğitim ve öğretim yöntemleri, öğretmen yetiştirme, müfredat, ders kitabı, eğitim ve öğretim modelleri, insan kaynağı yetiştirme anlayışı ve eğitim yönetiminin yenilenmesi konularında partiler üstü bir anlayışla gerçekleşmesini öneriyoruz.

Nişantaşı, 29 Kasım 2021 20. Millî Eğitim Şûrası'na üç gün kala Çocuk Vakfı e-postasına ulaşan davet yazısı ve "Şûra Hazırlık Belgesi"ni okuyunca Şûra'ya katılmama kararı aldık. MEB TTK Başkanı Cihad Demirli'ye ilettiğimiz kısa notta, 16 Eylül 2021 tarihli açıklama ve çağrımız çerçevesinde Şûra'ya katılmayacağımızı bildirdik. Bakan Mahmut Özer'in "fırsat eşitliği" kavramıyla sınırlandığı bir şûra ile özellikle salgın sonrası ortaya çıkan eğitim açığının üzeri örtülmüş olacak. Şûra belgesi ile iletilen "Türkiye'de Eğitimin 20 Yılı (2000-2019)" kitabı ise tam bir rakam sarmalı. İktidar çevresi "Eğitim Hakkı" ve eğitimi bütün bileşen ve paydaşlarıyla öngöremedi bugüne kadar. Hiçbir kök sorunu çözemediği gibi önerileri de göz ardı ettiler. Çocuk Vakfı'nın öngördüğü Eğitim ve Öğretim Hareketi Çağrısını duyurmak da kolay olmayacak...

Nişantaşı, 8 Aralık 2021 20. Millî Eğitim Şûrası'ndan bu yana gazetelerde yazılanları okudum. Şûra'da müzakere edilen üç tema olması nedeniyle işlevinin sınırlandırıldığı ilk ortak kabul oldu. Eğitim sistemini geliştirecek ve niteliğini artıracak kararların alınmadığının farkında olanların sayısının azlığı karşısında hayretler içindeyim. Fırsat eşitliği konusunda yapılan önerilerden temel bir politika oluşturmak da imkânsız. 20 yıllık bir iktidarın

eğitimde fırsat eşitliğinin olmadığını itiraf etmesi de çözüme yöneleceği anlamına gelmiyor. Okul öncesi eğitimde “din öğretimi ve değerler eğitimi” önerisi diğer önerilerin önüne geçince taraflar karşı karşıya geldi. Meğer okul öncesinde din öğretiminin “pedagojik” olmadığını ileri süren hoyrat eğitim bilimcilerimiz hiç de az değilmiş! Şûra’nın somutlaştığı Öğretmen Meslek Kanunu tekrar gündeme geldi. 11. Beş Yıllık Kalkınma Planı ve 2023 Eğitim Vizyonu Belgesinin çok gerisinde ve uzağında bir Şûra geride kaldı. Şûra öncesi öğrenci, veli, öğretmen, alan uzmanı ve STK’ların 36 bin görüş ilettiği bu Şûra’ya katılmamakla isabet ettiğimi düşünüyorum. 600 katılımcı arasında göstermelik de olsa öğrencilerin olması görüşümü değiştirecek bir durum değil. Şûra öncesi eğitim hakkı çerçevesinde görüş alınsaydı ve Şûra’ya çocuk görüşü sunulsaydı eğitim sisteminin politika öncelikleri belirlenebilir miydi? Hayır! Çünkü Şûra eğitimin bütün bileşenleriyle ilişki kurularak öngörülmediği gibi bu yönde ciddi hazırlık süreci planlanmadı. Cılız bir katılım ve temsiliyetle gerçekleşen bu Şûra’da önceki 19 Şûra’da olduğu gibi partiler üstü bir anlayışın hiçbir izi de yoktu. 20. Milli Eğitim Şûrası’nın eğitim sisteminin hiçbir kök sorunu çözmeye yönelmemesinin sorumlusu tek başına Bakan Mahmut Özer mi yoksa iktidar mı toplum mu? Asıl sorumlu eğitim açığını nasıl gidereceğini bilmeyen iktidar ve her geçen gün eğitimin çöküşüne seyirci kalan toplumdur, üniversitedir, aydınlardır...

Nişantaşı, 28 Temmuz 2023 Çocuk Vakfı, Eğitim ve Öğretim Hareketi önce yeni Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin’e gönderdiği ve kamuoyuna açıkladığı ilk açık mektubu dört gün önce duyurmuştu. Açık mektubu Bakan Yardımcısı Kamil Şamhoğlu’nun Bakana ilettiği bilgisi var kayıtlarımızda. Eğitim ve Öğretim Seferberliği için belirlenen 5 maddelik yol haritasına yönelik ön hazırlıkları içeren açık mektubu eğitimle ilgili kurum ve kuruluşlar yanında TBMM Üyelerine de iletmiş, medya yanında sosyal medyaya da yansıtılmıştı.

Bugüne kadar sadece bir muhalefet partisinden 1 Milletvekili teşekkür için aramış. İktidar ve muhalefet çevresi medya grupları ve Anadolu Ajansı açık mektubu “görmemeyi” tercih etmiş. Çocuk Vakfının 33 yıllık çocuk ödevleri arasında Çocuk Hakları ve Çocuk Eğitimi ağırlıklı bir yere sahip. Çocuk ve yetişkin görüşlerinden oluşan ülke ölçekli önerilere kayıtsız kalınması üzücü olsa da hatırlatmayı sürdüreceğiz. Gerekirse her yaştan çocukla yürüyeceğiz İstiklâl Caddesi’nde...

171

Çocuk ve
Medeniyet
2024

Nişantaşı, 5 Eylül 2023 Dün ve bugün Füsun Akarsu Hoca ile Zoom üzerinden ikişer saatlik iki söyleşi gerçekleştirdik. Cumhuriyetimizin ilk

Türkiye’nin En Büyük Çocuk Ödevi İçin
EĞİTİM VE ÖĞRETİM HAREKETİ

yuzyılında dünya eğitim sisteminden yola çıkarak örgün eğitim sisteminin nasıl yapılandırıldığını küresel büyük resme bakarak yorumladık söyleşide. Bugün için örgün eğitim sisteminin işlevinin kalmadığı yönündeki ortak görüşümüzden hareketle; bu aşamada özel yeteneklilerin eğitimini çöken eğitim sistemi üzerine yapılandırmanın hem mümkün olamayacağını hem de anlamı kalmadığını bir kez daha fark edince içimin titrediğini hissettim. Füsun Hoca ile yirmi yıldır emek verdiğimiz, düşündüğümüz, önerdiğimiz birçok çalışmanın askıda kalması ve askıdan indirilerek yakın bir gelecekte bile hayata geçme ihtimalinin kalmamış olması karşısında üzüntüm daha da derinleşti. Bugün kortizolum ölçülseydi en yüksek seviyede olduğundan eminim. Artık yıllardır niçin muhatap bulamadığımızı kimseye sormayacağım. İki günlük kaydı hem arşivimizde saklayacağız hem de kısa bir özetini *Türkiye Çocuk Yılığ 2023*'te yayımlayacağız. Ara soru: Bundan böyle eğitim sisteminin çöküşüne seyirci mi kalacağız?.. Elbette hayır!.. Eğitimin niçin kökten ve kültürel temel üzerinden yeniden inşa edilmesi gerektiğini yeni bir eğitim dili ve felsefesine ulaşmak için çalışmalarımızı daha kararlılıkla sürdüreceğiz. Çünkü Cumhuriyetimizin ilk yuzyılından kalan miras ikinci yuzyıla yetmeyeceği gibi, sürmekte olan oyalama işlevi de daha tehlikeli boyutlara doğru evrilecek. En önemli sonucu ise çocuk beyin göçünün yeni boyutlara ulaşması.

Han Çayırı Yolu Sokağı, 11 Eylül 2023 Güneş doğmadan uyandım ve otuz yılın hikâyesini dinleyerek eve döndüm. TEVİTÖL'ün bu yılın açılış programı ve ilk dersi için Füsun Akarsu'yu dinlemek üzere Gebze'ye doğru erkenden yola çıktım. Okulun kuruluşunda Genel Müdürlük yapan Ayhan Ölçek'le iki saat süren yolculuğumuzda İnanç Lisesi'nin kurulması hayalini gerçekleştiren Sezai Türkeş'in Stalin'in Sovyetler Birliği için "beyin gücü" yetiştirme anlayışından etkilenecek karar verdiğini ilk kez bugün öğrendim. Sezai Bey, Osmanlı döneminde kadın vakıf geleneğinden hareketle, vefat eden eşi İnanç Hanımefendi adına 1990 yılında kurmuş İnanç Vakfını. STFA'dan gelirinin yüzde 75'ini de bu vakfa bağışlamış. İnanç Lisesi 1993'te önce Bayramoğlu'nda açılmış. STFA'nın Libya'da 1987'de başlayan krizi sonrası işlerinin bozulması İnanç Vakfını da etkilemiş. Buna rağmen Sezai Bey Özel İnanç Lisesi kurulması kararından vazgeçmemiş. Ayhan Ölçek, özel yeteneklilerin eğitimi için genç akademisyen Füsun Akarsu'yu Sezai Bey'le tanıştırmış. Füsun Hoca bu alandaki keşif yolculuğu için birçok ülkedeki modelleri yerinde incelemiş. Sovyetlerin dağıldığı yıllarda Rusya'ya gitmişler Ayhan Bey'le. Bu süreçte işsiz kalan 25 bilim insanının CV'sini Sezai Bey'e

getirmişler. Sezai Bey bu CV dosyasıyla Başbakan Süleyman Demirel'i ziyaret etmiş. Başbakan, TÜBİTAK Başkanını ve YÖK Başkanı İhsan Doğramacı'yı aramış; Rusya'dan davet edilen bilim insanları özel statüyle TÜBİTAK'ta çalışmaya başlamışlar. Fakat mesai saatleri sonrası laboratuvarların kapatılmasından rahatsız olmuşlar ve Amerika'ya gitmeye karar vermişler. Aynı dönemde Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen ve birkaç yıldır tanıdığım fizikçi Prof. Dr. Recep Dimitrov ise o yıllardan bu yana Türkiye'de öğrenci yetiştirmeyi tercih ediyor.

Fusun Akarsu üç sütun üzerine kurmuş Özel İnanç Lisesi eğitim modelini: Bilim, Sanat, Felsefe. Süleyman Demirel ve Turgut Özal'ın destekleriyle Gebze'de İnanç Vakfına tahsis edilen taş ocakları arazisini 'öğrenme köyü' olarak adlandırmış. Lisenin mimari projesi için 5 grup belirlenmiş ve Mimar Alan Chimacoff öncülüğünde Amerikalı Hillier Group (Stidio Hilliler) tarafından tasarlanan 'öğrenme köyü' projesi kabul edilmiş. Fusun hoca 'öğrenme köyü'nün özgürlük simgesi kulesi ve bu toprakların geçmişini temsil eden yedi sütunlu çember simgesine bir felsefe yüklese de hilâl biçiminde tasarlanan üst kısmı işçilerin dikkatsizliğinden hilâl şeklinde değil de kusursuz bir çember tempil-tapınak şeklinde tamamlanmış (!). Bugün okulun genç müdürü Mustafa Aydos'un yapay zekâ ile düzenlediği açılış konuşması ile kendisinin kaleme aldığı konuşma ve sanal gerçeklikle insan gerçekliği arasında arafta kalsak da konuşma zekice öngörölmüş iyi bir örnekti. Şair Fusun Hoca bugünkü ilk dersini hilâl, gökyüzü, yıldız ve bayrak metaforu üzerinden kurduğu simge diliyle anlatırken heyecanlandı. Dersten sonra, "Hilâli görmek istiyorum" deyince tebessüm etmekle yetindi. Bu eğitim modeli hakkında temel kaygıma gelince: İnanç ve TEVİTÖL'ün ilk günden günümüze en eksik, göz ardı edilen boyutu çocuk ve ilk gençlik dönemi düşünme, bilim, sanat ve din çerçevesinde çok bileşenli metafizik ilişkisini kurmaktan uzak kalmasıdır.

İnanç Lisesi ortaokul bölümü zorunlu sekiz yıllık eğitim uygulaması nedeniyle 1997'de kapatılmış. Kolej, Sezai Türkeş'in 1998 yılında vefatından sonra belirsizlik içine girmiş. Özel İnanç Lisesi'nin 2000 yılında Türk Eğitim Vakfına devredilmesi ve TEVİTÖL adını alması sonrası özel yeteneklilerin eğitimi modelinden giderek uzaklaşması nedeniyle Fusun Akarsu okulun danışmanlığından ayrılmak zorunda kalmıştı. İlk mezunlarını 2000 yılında veren okul 2018'de hazırlık sınıfı ve IB programı uygulaması kararını almış. Bu yıl Fusun Hoca, Türk Eğitim Vakfı Müttevelli Heyeti ve Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Mehmet Ali Neyzi'nin önerisiyle tekrar davet edilince kolejde Fusun Hocanın üçüncü dönemi başlamış oldu. İlk gününden

bugüne geçen otuz yılın bileşenleriyle ilişkilendirilerek incelenmesi ve bu deneyimden yararlanmak gerekir. Daha da önemlisi ilk öğrencilerinden bu yıl öğrenime başlayanlara kadar otuz yılın deneyimi belgelenmedikçe bu model hakkında değerlendirme yapılması sağlıklı sonuçlara ulaştırmaz bizi. Şimdilik bu görüşümü önce Füsun Akarsu Hoca'ya ve okulla ilgilenen Mehmet Ali Neyzi'ye söylemekle yetineceğim... 2004 yılından bu yana Çocuk Vakfının özel yetenekli çocuk ödevleri için yirmi yıl boyunca birlikte hayal kurduğumuz Füsun Akarsu, Aydın Gülan, Necmettin Oktay'la 2023-2024 eğitim ve öğretim yılında TEVİTÖL'ün ilk dersinde buluşmamıza sevindim. Dilerim okulun öğrencileriyle de buluşuruz...

Nişantaşı, 10 Ekim 2023 Önceki hafta Mehmet Ali Neyzi *Bir Çocuk Doktorunun Not Defterinden/ Durmayalım Düşeriz* anı kitabını getirmişti. Olcay Neyzi Hoca'mızın çocukluk yıllarından vefatından kısa bir süre öncesine kadar hayatını yansıtan kitabı her meslekten insan okumalı. 1980'li yılların ortalarında Hüsrev Hatemi Hoca Olcay Hoca ile tanışmamızı sağlamıştı. Olcay Hoca, Çocuk Vakfı kurulduğu yıllardan vefatına kadar Danışma Kurulumuzda desteklerini esirgememiş, *Çocuk Sağlığı* kitabının editörlüğünü öğrencileri Dr. Serpil Uğur Baysal ve Dr. Bülent Zülfikar'la birlikte üstlenmişlerdi. Pediatri tarihimizde "Türk Çocuklarının Büyüme Eğrileri" ölçeğini geliştiren Olcay Hoca'mız, tanıdığım "iradeli, idealist ve tutkulu insan tipi"nin en etkileyici örneklerinden biriydi. İki ay kadar önce Füsun Akarsu Hoca'nın önerisiyle oğlu Mehmet Ali Bey aramış ve TEVİTÖL'ün bu yılki açılış programına davet etmişti. Bugün Füsun Akarsu Hoca ve Mehmet Ali Bey'le Zoom üzerinden TEVİTÖL için iki saat süren ön görüşme gerçekleştirdik. Füsun Hoca ile başlayan İnanç Lisesi "Öğrenme Köyü Modeli"nin TEVİTÖL'ün güncelleme çalışmalarının bir an önce başlatılması yönünde ortak görüşe ulaştık. Otuz yılı kapsayacak, mevcut durumu yansıtacak, mezun olan ve okuyan öğrencilerin görüşleri alınarak durum tespiti raporunun hazırlanmasını önerdim. Kurulacak yetkin bir Danışma Kurulu ile açık uçlu, ileri öğrenme ortamlarına dayalı bir eğitim modeli için 5 yıllık pilot uygulama dönemi için çok yönlü çalışmaların yapılabilecek mi? Daha da önemlisi, okumakta olan ve mezun olan öğrencilerin yurt dışında eğitim almaları durumunda geri dönüşlerini sağlayacak bir eğitim felsefesi idealinin temellendirilmesi mümkün olabilecek mi?

Han Çayırı Yolu Sokağı, 29 Şubat 2024 Hipofiz tümörü ameliyatından sonra ilk defa bir toplantı için sabah erkenden Gebze'ye doğru yola

çıkıtımda tedirgindim. Tevfik Fikret'in *Sis* şiirini hatırlatan bir sis vardı Tarabya'da. Doğan Cüceloğlu'nun hukukçu ağabeyinin gelini Funda Cüceloğlu'nu Kadıköy'den alarak TEVİTÖL'e ulaşana kadar ülkemizin özel yetenekli çocuk meselesini konuştuk. Funda Hanım geçen yıl Amerikan Kız Lisesi Müdürlüğünden emekliye ayrılmış bir eğitimci.

Türk Eğitim Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Şükrü Tekbaş ve Üstün Ergüder Hocanın yönettiği ilk Danışma Kurulu toplantısında dört öğrencimizin TEVİTÖL'ü nasıl algıladıkları bölümünü dinlerken heyecanlandım. Lisenin eğitim modelini yeniden yapılandırmak amacıyla Füsün Akarsu ve Mehmet Ali Neyzi ile geçen yılın Ağustos ayından bu yana yaptığımız görüşmeler yararlı olmuş. Hazırladıkları ön bilgi notu önemli ancak yeterli değil. TEVİTÖL'ü bir markaya dönüştürmek, bu söylemi ve dili öne geçirmek mi ileri öğrenmeye dayalı bir eğitim modeli geliştirmek mi? Hiç kuşku yok ki ileri öğrenme modeli geliştirilmezse bu lisemiz de okul başarısına odaklı bir lise sarmalı içinde kalacak. En büyük kaygım ise okulun 2000 yılındaki mezunlarının yüzde 22'sinin eğitim için yurt dışına gitmiş ve dönmemiş olması. Birkaç cümleden oluşan önerilerim şunlar oldu: İleri öğrenme amaçlı bir Danışma Kurulu önergesi hazırlanması. Geliştirilecek eğitim modelinin bütün aşamalarında öğrenci görüşü alınması. Bütün bileşenlerin katılımı işe eğitim modeli için çalıştay düzenlemesi, strateji ve uygulama belgesinin düzenlenmesi. Model için en az beş yıllık süre öngörülmesi.

Nişantaşı, 10 Mayıs 2024 İki hafta önce kamuoyunun görüşüne sunulan "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" iktidar çevrelerinin de eleştirisi odağı oldu. Nihayet öteden beri sadece eleştiriyi yetinen bu çevreler müfredatın içerik boyutuna da çekince koymaya başladılar. İktidar karşıtı çevrelerin eleştirileri modeldeki "din" parantezi içinde yer alan derslerle ilgili. İktidar çevrelerinin "din ve ahlak gelişimi ve eğitime yönelik beceri geliştirme" boyutu eksikliği gerekçesini ileri sürmelerine rağmen, iktidar karşıtı çevrelerin ise "din" parantezi içindeki ders programları içeriklerine itiraz ediyor olmaları tam anlamıyla bir çelişki.

Çocuk Vakfı ise Eğitim Öğretim Hareketinin hiçbir aşamasında "çocuk görüşü" alınmadan modelin hazırlandığını açıkladı. Müfredatla ilgili açıklamalarda "çocuk görüşü" konusu yer almadı. Daha ilginç olanı ise modelin, UNICEF Türkiye Temsilciliği'nin sağladığı "fon"la hazırlandığının tartışmaya açılması. Bu durum UNICEF'in "IMF" rolünü üstlendiği

anlamına geliyor. Bir yandan arka planında OECD ve seküler temel üzerine yapılandırılan “K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modeli”, öte yandan ise modele “din” temalı derslerin dâhil edilmesi. Bu çelişkilerin nedeni, modelin kültürel gerçekliğimize ve medeniyet fikri temelinde hazırlanmamasından kaynaklanmıştır. Dolayısıyla model, eğitimde zihniyet değişikliğini sağlayacak felsefi bütünlükten yoksun, melez ve hormonlu bir yapıdan oluşuyor. Beceri kazandırma, farklılaşma ve zenginleştirme gibi kavramlara yer verilse de uygulama süreci tam bir muamma. Çünkü bu modelin temellendirilmiş hazırlanma gerekçesi olmadığı gibi uygulama, eylem planlarından yoksundur. Eleştiri ve öneriler dikkate alınmazsa hazırlık süreçlerinde çocuğun olmaması ve toplumun katılımına gerek duyulmaması yanında, modelin ders kitaplarının yenilenmesi amacıyla “çok hızlı” sonuçlandırıldığı iddialarını haklı çıkarıyor. Diğer endişem ise örgün eğitimin çöküşüyle birlikte “çocuk beyin göçü”nün hızlanacağı yönündedir. “Maarif Modeli”nin ortaya çıkardığı hayal kırıklığı Eğitim ve Öğretim Hareketi’nin gerekçelerini ortadan kaldırmadığı gibi bu gerekçeleri daha da önemli hâle getirdi.

Bugün Çocuk Vakfının “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” hakkında önerisini de günlüğüme not düşüyorum:

26 Nisan 2024 tarihinde kamuoyuna sunulan yeni müfredat taslağına ait kamuoyu bilgilendirmeleri, ortak metin ve öğretim programları incelendiğinde çocukların görüşlerinin alınmadığı, kültürel gerçekliğimize ve çocuk algısının değişiminin göz ardı edildiği açıktır. Bu taslak, mevcut sorunları çözmeye konusunda yetersiz kalmakla birlikte eğitim sistemine ait yeni sorunlar yaratabilecek bir yapıdadır. Bilimsel ve pedagojik birikimlerden yoksun olan yaklaşım, pilot uygulamalar ve değerlendirme sonuçlarına yer vermemektedir.

On yıllık bir çalışma olduğu açıklanan müfredat taslağında eğitimde program geliştirme ve uygulama süreçlerinin eylem adımlarının neler olduğunun detaylandırılmaması ciddi eksiklidir. Ayrıca, Türkiye’nin zengin kültür ve medeniyet mirasının korunması, aktarılması ve güncellenmesi gerekliliği yüzeysel olarak ele alınmıştır. Bu durum modelin “kültür ve medeniyet fikri”nden önemli ölçüde yoksun olduğunu göstermektedir.

Sadeleştirme iddiasında bulunan ancak gerek önceki programlardaki kazanımların birleştirildiğinin gözlemlendiği ve kitap forma sayılarının arttırıldığı da ortada olan taslak model, çocuklarımızın “öncelikli yüksek yüksek yararı” ve esenliğini gözetmeyerek, Cumhuriyetimizin

ikinci yüzyılının en büyük hayal kırıklıklarından biri hâline gelme riski taşımaktadır.

Söz konusu “Maarif Modeli”, geniş kapsamlı müfredat çalışmalarının hangi ihtiyaçtan hareketle hazırlandığı, esas alınan program değerlendirme modellerine göre bilimsel değerlendirmelerinin yapılarak en son 2017’de geniş kapsamlı ortaya konan çalışmalardan farkının neler olduğu ve önceki müfredatın uygulama sonuçları görülmeden yeni bir girişime başlanması istikrar açısından da sorunludur.

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli”nin, uygulanması hâlinde, “çocuk beyin göçü”nü tetikleyeceğini öngörüyoruz. Yeni müfredatın çocukların, öğretmenlerin, velilerin, alan uzmanlarının, sivil toplum kuruluşlarının, diğer kamu kurumlarının ve tüm toplum kesimlerinin etkin katılımıyla yeniden hazırlanmasını öneriyoruz.

Mustafa Ruhi Sirin

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK ÇOCUK ÖDEVİ İÇİN

Eğitim ve Öğretim Hareketine Çağrı

178

Çocuk ve
Medeniyet
2024

Mustafa Ruhi Şirin

Gerekçe: Eğitim ve Öğretim Açığı

18. yüzyıldan beri temellendirilmeye başlanılan ve aşama aşama yapılandırılan örgün eğitim ve öğretim sistemi, 20. yüzyılın ortalarından bu yana daha hızlı bir değişim göstermiş, müfredattan öğretim yöntemlerine, okulun işlevinden ders kitaplarına kadar çok yönlü işlevlere bürünmüştür. Örgün eğitimde işlev değişiminin iki başat itici gücü ise bilişim teknolojileri ve bilgiye erişme hızı olmuştur. Bu iki önemli itici gücün etkilerini daha belirginleştiren, örgün, yaygın, sargın eğitimi kökten sarsan ve doğasını dönüştüren ise Covid-19 salgınıyla ortaya çıkan esaslı eğitim ve öğretim açığıdır.

İçinde bulunduğumuz zaman diliminde henüz yeterince fark edilmemiş olan asıl değişim ise çocuğun algısında ve yetişkinin çocuk algısındaki farklılaşmadır. Eğitim ve öğretimin bütün bileşenlerinde ortaya çıkan işlev değişimi nedeniyle Eğitim Sistemi'nin felsefesinden müfredatına, öğretmen yetiştirme anlayışından eğitim ve öğretim modellerine ve insan kaynağına kadar yeniden yapılandırılması zorunlu hâle gelmiştir.

Eğitim Sistemi'nde İşlev Değişikliği

Covid-19 salgını ile birlikte ölkelerin eğitim-öğretim sistemlerinin de kökten sarsıldığı bir dönem içindeyiz. Bu aşamada UNESCO, eğitimle ilgili somut açıklama yapmaktan kaçınıyor. UNICEF ise okula gitmeyen 463 milyon çocuk olduğunu ve 1.6 milyar çocuğun okuldan uzaklaştığını açıkladı. UNICEF'in açıklamasında düşük geliri ölkeler çocuklarının eğitim kaybı ve okul terklerine neden olduğu da yer alıyor. Salgın sürecinden 192 ölkenin öğrencilerinden yüzde 90'ının etkilendiği ve okulların açılması gerektiği konusunda ise dünyada henüz ortak bir görüş oluşmadı.

Türkiye, 18 milyonu ilk ve orta dereceli okullarda, 7.5 milyonu yüksek öğretimdeki öğrencileri ile dinamik bir çocuk ve genç nüfusuna sahip bir ölkedir. Buna karşılık insan kaynağı planlaması yetersiz -strateji belgelerinde yer verilse de- bir ölkedir. Eğitim-öğretimi amaçsız ve hedefsizleştiren bu yaklaşım sonucu Türkiye'nin insan kaynakları sosyolojisinde öne çıkan üç kavram ise 'toplumsal tembellik', 'mesleksizlik' (diplomalı üniversiteler kuşağı) ve 'tüketim toplumu'dur.

Bilgi çağı, bilişim teknolojileri, beceri geliştirme ve yapay zekâ kavramlarıyla yüzleşilemediği takdirde Türkiye, dijital pedagoji ve öğretime teslim olmaktan kurtulamayacak. Bu nedenle ve

öncelikle eğitim-öğretim yöntemleri ve okulun işlev değişikliği dikkate alınarak eğitim- öğretim yöntem ve modellerinin geliştirilmesine öncelik verilmesi gerekecek.

Dünya ve Türkiye'deki tartışmalar dikkate alındığında salgın sonrası ailenin, çocuğun ve okulun paydaş olduğu çağdaş bir eğitim ve öğretim modeli ihtiyacı ortak kabul durumuna gelmiştir. Ülkeler, Avrupa merkezli pedagoji yerine her kültür-medeniyet çevresinin değerleri ve pedagojik birikimi ile kadim insanlık değerleri ve eğitim-öğretimle ilgili evrensel pedagojik deneyime dayalı eğitim modeli geliştirmedikçe yeni çocuk sarmallarının ortaya çıkacağı açıktır.

Eğitim-öğretimi tek başına modern uygarlığın geliştirdiği "evrensel değerler" üzerinden yapılandırmak ise modern uygarlığın uzaktan insanlık dönemi için öngördüğü insansız "yeni normal"e ve dijital pedagojiye teslim olmak anlamına gelecek.

“Uzaktan Eğitim” Değil, Uzaktan Öğretim

Covid-19 salgını sonrası Millî Eğitim Bakanlığının eğitimle ilgili bütün ayrıntıların toplumla paylaşmasına karşın, teorik boyuttan uygulama boyutuna geçişteki belirsizlikler henüz giderilememiştir. 2020-2021 eğitim öğretim dönemi, birinci dalga'nın ikinci yükselişinde ve belirsizliklerin giderilemediği ortamda uzaktan öğretim başlayabilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığının çözüm önerileri geliştirmek amacıyla ülke birikimini harekete geçirmek için somut adımlar atmaktan kaçınması ise tam anlamıyla Eğitim Sistemi'ni belirsizliğe itmiştir. Koronavirüsle başlayan salgın günlerinde öğretmenlerin özveri ile çalışmalarına karşın başarılı olunamamıştır. Tek bir kaynaktan yayın yapan EBA ders içerikleri ders kitaplarıyla uyumlu olmadığı gibi, dijital materyal geliştirilmesinde de yetersiz kalmıştır.

Ülke genelinde sosyo-ekonomik sebeplerle televizyondan yoksun 1 milyon, internet bağlantısı olmayan 2 milyon öğrenci yanında, öğrencilerin yüzde 40'ının EBA'ya giriş yapamamış olması nedeniyle bir yanda erişimde eşitsizlik, diğer yanda ise öğrenme açığı büyümüştür. EBA'ya erişen öğrencilerin görsel okuryazarlık eğitimleri

sağlanamadığı gibi, uzaktan öğretimle birlikte çevrimiçi medya kullanımı sonucu çocuklarda ortaya çıkan dijital medya bağımlılığı için de yeterli hazırlık yapılamamıştır. Bu arada örgün eğitimin dışındaki 800 bin öğrenci yanında, beş çocuktan birinin çalıştığı gerçeğiyle yüzleşilemediği gibi, sosyal tedbirler de alınamamış oldu.

Millî Eğitim Bakanlığının uzaktan öğretim yaklaşımını izleyemeyen öğrenciler fazla bir şey kaybetmiş sayılmaz. Buna karşılık Bakanlığın uzaktan öğretim uygulamasıyla Türkiye'yi "dünya ligi"ne taşıdığı söylemi ise yanıltıcıdır. Ayrıca uzaktan öğretim konusunda izleme, ölçme ve değerlendirme sistemi de kurulamamıştır. Dünyanın karşı karşıya olduğu değişim karşısında Türkiye, Örgün Eğitim Sistemi (yüz yüze, uzaktan ve uygulama boyutu ile) için günlük toplantılarla yetinerek oyalanan bir ülke görüntüsü vermektedir. Bu sarmalın nedeni ise planlı çalışma yoksunluğudur.

İnsan Kaynağı Sarmalı ve Özel Yeteneklilerin Eğitimi

Ülkemizde temel eğitimden öğretim modellerine, zekâ ve yeteneği eşitleyen ve kalıplayan anlayıştan sınav sistemine kadar bütün bileşenleri ile Eğitim ve Öğretim Sistemi maalesef kendini güncelleme becerisi gösteremediği için yorgun düşmüştür. Bu yorgunluğun sonucu olarak örgün eğitimin bütün kademelerinde zekâ ve yetenek tanınması yapılan çocuklarımız nitelikli eğitim alabilmek için küresel eğitim pazarna yöneliyorlar. (MEB kaynaklarına göre 2008-2018 yılları arasında 216.444 örgün eğitim öğrencimiz -belki de bir daha geri dönmek üzere- ülkemizden ayrılmıştır.)

Dünyanın bilgi, bilim ve beyin dolaşımı evresinde olduğu bir dönemde olmasına karşın Türkiye, örgün eğitim kademelerinden küresel eğitim pazarna çocuk gönderen ülkeler arasında dikkati çeken bir ülke durumundadır. Millî Eğitim Bakanlığı

ise (TBMM Üstün Yetenekli Çocuklar Araştırma Raporu/ Kasım 2012, 2023 Eğitim Vizyon Belgesi/ Ekim 2018, MEB Özel Yetenekli Çocukların Eğitimi Çalıştayı ve Yol Haritası/ Ocak 2019 ile belirlenen) özel yeteneklilerin eğitimi için öngördüğü hedefleri askya almakla (BİLSEM'lerle sınırlı bir anlayış!) özel yetenekliler eğitimini tam anlamıyla çaresizlik sarmalına dönüştürmüştü.

Bakanlık, özel yeteneklilerin eğitimine yönelik hızlandırma ve okul modellerini geliştiremediği gibi, bizzat ev sahipliğinde TÜBİTAK-TÜSSİDE'de hazırlanmış Strateji ve Uygulama Planlarını da askya almıştır. Türkiye'de dünden bugüne Eğitim ve Öğretim Sistemi içinde özel yeteneklilerin eğitimini bütün bileşenleriyle ekosisteme dönüştürmeyi beceremeyen başuyutucu ve sorumlu kurum ise Millî Eğitim Bakanlığıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı Yönetiminin Temel Açmazı

Millî Eğitim Bakanlığının temel açmazı ise Covid-19 sonrası belirsizliğe itilen 'eğitim ve öğretim açığı'nın üzerini 'uzaktan öğretim' ile örtmeye çalışmasıdır.

Örgün Eğitim ve Öğretim'in kökten yenilenmesinin önünde üç engel vardır. Toplumsal talep eksikliği, Millî Eğitim Bakanlığı yönetiminin yetersizliği ve uzun yıllar boyunca politik iradenin eğitimin kök sorunlarının çözülmesini sürekli ertelemesi.

Eğitim Sistemi'nin yenilenmesinin önündeki en güncel belge ise 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'dir. İki yıl boyunca bu belgedeki hedeflere ulaşamadığı gibi, eğitime yönelik eylemler de "eğitim etkinliği" tanıtımı düzeyinde kalmıştır.

Temel becerileri kazandırma yönü her geçen yıl zayıflayan Eğitim ve Öğretim Sistemi'nin zihinsel, duygusal ve sosyal becerileri kazandıramadığı ortak bir kabul durumuna gelmiştir. Eğitim Sistemi'nde işlev değişikliğine gidilmeden, "çağın becerilerini" kazandırmaya yönelik dijital etkinliklerle öğrencinin oyalanmasını "zamanın ruhu"yla açıklamak ise tam anlamıyla oyalayıcı bir yaklaşımdır. Benzer oyalayıcı yaklaşım öğretmenleri yücelten söylem üzerinden sürdürülmüş, taahhüt edildiği hâlde Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılmamıştır.

Covid-19 salgını sonrası ara verilen eğitim-öğretimin etkileri henüz tam olarak bilinmemekle birlikte, bu süreçten en çok etkilenen gruplar güç koşullardaki çocuklar olmuştur. Covid-19 sonrası eğitimin işlev değişikliğine odaklanılması gerekirken Bakanlığın çalışmalarını okulların ne zaman açılıp açılmayacağıyla sınırlı kalmıştır.

Uzaktan öğretim döneminin en sorunlu alanlarından biri de özel okullar ile devlet okulları arasındaki eşitsizliğin derinleşmesi ve özel okullarla ilgili kararların öğrenciler arasında ayrımcılığa neden olmasıdır.

Eğitim ve Öğretim Hareketi İçin 7 İlke

Eğitim ve Öğretim Hareketi 7 ilkeye göre çalışmalarını sürdürecektir:

- Medeniyet değerleri ve insan anlayışı,
- Çocuğa ve çocuk görüşüne saygı,
- Bilimsel yaklaşım,
- Evrensel pedagojik değerler,
- Özerk kurul modeli,
- Partilerüstü yaklaşıma uygunluk,
- Bütün toplumsal paydaşların katılımı.

Öneri:

Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi Eğitim ve Öğretim Seferberliği

Covid-19 sonrası ortaya çıkan eğitim ve öğretim açığı için eleştiriyi yetinmek yerine, Eğitim ve Öğretim Hareketi ile 'Eğitim ve Öğretim Seferberliği' öneriyoruz.

Dijital dönüşümün küresel boyutlarda yaşandığı bir süreçte doğmuş ve doğacak nesillere yaşanabilir bir ülke ve dünya bırakmanın yolu aile ve çocuk yetiştirme geleneği yanında nitelikli akademik eğitimden geçmektedir. Türkiye'nin beka meselesi ve güvenliğinin de hareket noktası nitelikli insan kaynağı yetiştirmektir.

Okullar tekrar eski işleviyle açılmayacağına göre, Eğitim ve Öğretim Sistemi'nin işlevinin bütün bileşenleriyle güncellenmesi dünyanın en kuşatıcı ve çok bileşenli eğitim gerçeği durumuna gelmiştir.

Sosyal, kültürel ve toplumsal olaylar toplumlar, ülkeler ve devletler için de dönüm noktalarıdır. Koronavirüs salgını dünyada eğitim için önemli bir imkân olduğu kadar, toplumların İNSAN yetiştirme yöntemlerinde güncelleme yapabilmeleri için de önemli bir fırsat eşliği durumuna gelmiştir.

Eğitim ve Öğretim Hareketi ile Eğitim Sistemi'nin temel amaç ve hedefleri yanında; eğitim felsefesi, eğitim ve öğretim yöntemleri, öğretmen yetiştirme, müfredat, ders kitabı, eğitim ve öğretim modelleri, insan kaynağı yetiştirme anlayışı ve eğitim yönetimi konularında yenilenmesini öneriyoruz.

Eğitim ve Öğretim Sistemi'nin en cılız yönleri olan çocuk hakları kültürü, okuma kültürü, özel yeteneklilerin eğitimi, çocuk ve bilim, çocuk ve medya ile eğitimin kültür-sanat boyutları bütün bileşenleri ile bu güncellemenin ana konular durumuna getirilmedikçe söz konusu güncelleme yapılmış olmayacaktır.

Ders kitapları 7 bin kelimeden oluşan Türkiye'de soru soran, düşünen ve gerçekleştiren bir nesil yetiştirilemeyeceği artık anlaşılmalı olmalıdır.

Türkiye, pedagojik bakımdan kültür-medeniyet birikimi ve tecrübesi yanında, insan kaynağı bağlamında yeterli donanıma sahip ve eğitim geleneği ve tecrübesi olan bir ülkedir.

Türkiye'nin İlk, Orta ve Yüksek Öğretim Sistemleri'ni yenileyebilmek için toplumsal iradenin politik iradeyi harekete geçirmesi gerekir. (Konsey Yürütme Kurulu ve İzleme Kurulu aracılığıyla Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Üst Politikalar Kurulu, MEB Eğitim Akademisi, YÖK-Üniversite, Eğitim Fakülteleri, eğitim örgütleri, STK vd.)

Eğitim bütün toplumsal paydaşlarının katılımını sağlayarak, Eğitim ve ğretim Modelleri için n hazırlıklarının başlatılmasını öngörüyoruz. Bu amaçla ve hiç zaman kaybedilmeden 3 yıllık hazırlık ve uygulama aşamalarıyla 15 yıl sürecek Eğitim ve ğretim Hareketi ile gerçekleşecek beş aşamalı Eğitim ve ğretim Seferberliği neriyoruz:

1. Kanunla, Eğitim Sistemi'nin güncellenmesi aşamalarında ülke ölçekli ocuk görüşü alınması amacıyla Türkiye ocuk Meclisi kurulması. (2021)
2. Bilimsel kurul modeli anlayışına göre çalışacak, öneriler oluşturacak, uygulama öncesinde danışmanlık ve izleme görevini üstlenecek Türkiye Eğitim Konseyi'nin oluşturulması. (2021)
3. ocuk ve yetişkin görüşü alınması yanında, eğitimle ilgili bütün paydaşların etkin katılımı ile Türkiye Eğitim Politikası ve Strateji Belgesi'nin hazırlanması. (2021)
4. Eğitim Sistemi'nin temel amaç ve hedefleri yanında; eğitim felsefesi, ğretmen yetiştirme, eğitim ve ğretim modellerinin geliştirilmesi, müfredat, ders kitabı, insan kaynağı yetiştirme anlayışı doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığının yeniden yapılandırılması. (2021-2022)
5. ocuk ve yetişkin katılımı ile müzakere edilecek Eğitim Sistemi'nin kabul edilmesi, yasal düzenlemelerin yapılması, Millî Eğitim Temel Kanunu'nun hazırlanması. (2023)

Eğitim Sistemi'nin Türkiye'nin En Büyük ocuk devi Eğitim ve ğretim Hareketi ile insan hakları, hukuk devleti ve partilerüstü ortak kabuller doğrultusunda bütün paydaşların en etkin demokratik katılımıyla yenilenmesini öneriyoruz.

Umut Var...
Ve Hep Olacak!..

191

Çocuk ve
Medeniyet
2024

Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi İçin
EĞİTİM VE ÖĞRETİM HAREKETİ

